

Jankovic-Mes
klanica i prerada mesa
Lačarak, Železnička 40, Tel/Fax: 022/671-006
www.jankovic-mes.co.rs

ПО
**ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА
СЛУЖБА • Сремска Митровица •**
Светог Димитрија 222

**hrana
produkt**
hrana bez mana!
www.hranaprodukt.com
Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA Godina VI • Broj 105 • 27. oktobar 2017. • cena 40 dinara **сремске
новине**

POLJOPRIVREDA

PRIRODNO

Od voća iz svoje bašte i svog voćnjaka, porodica Radičić iz Divoša proizvodi domaće sokove, pekmez i kompote. Čitava porodica uključena je u proizvodnju, prošle godine zasadili su i nove sorte breskve, a planiraju i nove zasade kajsija i vinove loze. **Strana 20.**

U OVOM BROJU
DRAGICA JANKOVIĆ,
RUKOVODILAC PROGNOZNO
IZVEŠTAJNE SLUŽBE VOJVODINE
**Pouzdan oslonac
proizvođačima** Strana 5.
**ŠID • PREMA PODACIMA
KANCELARIJE ZA POLJOPRIVREDU**
**Na oranicama
primetan pad prinosa** Strana 9.

SREMSKA MITROVICA • DRAGAN MAJKIĆ, PČELAR I PROIZVOĐAČ LEŠNIKA

Pčelarenje je plemenito zanimanje

Strana 11.

**SMS MALI OGLASI
063/8526-021**

ISSN 2217-9895
9 772217 989003

MD GOLF
"AUTO DELOVI ZA SVE AUTOMOBILE"
022/611-215

AKUMULATORI
GARANCIJA
DO
50
MESECI

**OVLAŠĆENI
DISTRIBUTER
ZA SHELL MAZIVA**

**STARI ŠOR 129,
SREMSKA MITROVICA
022/ 611-215
FAX: 611-230**

NOVA 3D OPTIKATRAPA
-BRZA, JEDNOSTAVNA, POUZDANA

- OBEZBEDITE SIGURNU I UDOBNU VOŽNJU
- SPREČITE NERAVNOMERNO TROŠENJE GUMA
- OBEZBEDITE RACIONALNU POTROŠNJU GORIVA

PEUGEOT SERVIS
SA NAMA, VAŠ PEUGEOT PREGAZI VIŠE

AC RADOSAVLJEVIĆ
OVLAŠĆENI DILER I SERVISER PEUGEOT PROIZVODA
HOTIČKI I EMOTIV

Dimitrija Davidovića 11 (pored auto-pulta)
22000 Sremska Mitrovica
TEL: +381 (0) 22 632 300

**AUTO CENTAR
"RADOSAVLJEVIĆ"**
PUTNIČKI,
TERETNI PROGRAM,
SKUTERI

PEUGEOT

Dimitrija Davidovića 11,
Sremska Mitrovica
022/ 632-300
peugeot.radosavljevic@gmail.com

NOVI SAD • SUBVENCIJE RATARIMA, VOĆARIMA, VINARIMA...

Poljoprivrednicima blizu 149 miliona dinara

53 ugovora namenjeno za nabavku opreme za navodnjavanje, 79 ugovora je dodeljeno za sufinansiranje nabavke opreme za zaštitu od vremenskih nepogoda i elemenata potrebnih za podizanje voćarskih i vinogradarskih zasada, a za proizvodnju vina i jakih alkoholnih pića potpisano 17 ugovora

Poljoprivredni sekretar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo mr Vuk Radojević dodelio je vojvođanskim poljoprivrednicima 149 ugovora, čija je ukupna vrednost investicije 270 miliona dinara, od čega je učešće Sekretarijata blizu 149 miliona dinara.

Mr Radojević je rekao da će potpisivanjem ugovora, na osnovu tri konkursa resornog sekretarijata, od kojih je 53 namenjeno za nabavku opreme za navodnjavanje, čija vrednost investicije iznosi oko 80 miliona dinara, od čega je učešće Sekretarijata 42 miliona dinara, omogućiti novih 356 hektara površina pod sistemima za navodnjavanje. Radojević je naglasio da je kroz dva konkursa za ovu namenu, do sada potpisano 775 ugovora, čija

vrednost investicija je oko 675 miliona dinara, od čega je učešće Sekretarijata blizu 389 miliona dinara.

Navedenim investicijama će biti omogućeno navodnjavanje ukupno 4.500 hektara novih površina širom Vojvodine, rekao je mr Radojević i naglasio da je za agrarni budžet u 2017. godini opredeljeno značajno više sredstava nego u 2016. godini, te da budžet za poljoprivredu nikada nije bio finansijski značajniji.

Ukupno 79 ugovora je dodeljeno za sufinansiranje nabavke opreme za zaštitu od vremenskih nepogoda i elemenata potrebnih za podizanje voćarskih i vinogradarskih zasada, čija je ukupna vrednost investicije oko 151 milion dinara. Učešće Sekretarijata je 87 miliona dinara. Do

sada je za ove namene izdvojeno oko 283 miliona dinara, a ukupna vrednost investicije iznosi 492 miliona dinara. Značajna novina je, kako je mr Radojević izneo, što se po prvi put sufinansiraju i „anti frost“ sistemi za zaštitu od mraza, nabavka stubova za ogradu i nabavka žica za ograđivanje parcela.

On je naglasio i značaj sufinansiranja investicija za preradu voća, povrća i grožđa, te po prvi put proizvodnju vina i jakih alkoholnih pića na teritoriji AP Vojvodine, gde je ukupno potpisano 17 ugovora. Ukupna vrednost tih investicija je 38,5 miliona dinara, od čega je učešće Sekretarijata blizu 20 miliona dinara. Za ovu namenu je ove godine potpisano 30 ugovora, čija je vrednost 70 miliona dinara,



Korisnici subvencija

a učešće Sekretarijata 36 miliona dinara.

Kategorije koje su i ovoga puta posebno prepoznate na konkursima resornog sekretarijata jesu mlađi poljoprivrednici od 40 godina, žene nosioci poljoprivrednih gazdinstava

i svi oni koji se bave poljoprivredom u otežanim uslovima. Mr Radojević je apelovao da se poljoprivrednici iz naše pokrajine i dalje prijavljuju na konkurse Sekretarijata, i podsetio na mogućnost povraćaja sredstava, koji iznosi do 60 i 70 odsto. S. P.

POGLEDI

Bez megalomanskih poduhvata u poljoprivredi

Svi ministra, njih 13 od demokratskih promena su obećavali gradnju sistema za navodnjavanje na po million hektara. Da je svaki od njih izgradio sistema na po 10.000 hektara, mi bi već imali novih 130.000 hektara koje navodnjavamo. To je bila samo prevara. Staje su prazne, pa ako ne bude stajskog đubriva i izgradimo sisteme za navodnjavanje od zemlje ćemo napraviti pustinju! Ni to nije dobro!

Poljoprivredni proizvođači često izražavaju nezadovoljstvo zbog subvencija, prodaje državne zemlje, naknada za mleko, meso, maline. Žalbe dolaze od neorganizovanih proizvođača sa usitnjenih poseda. Sa druge strane, u javnosti se oglašavaju razni analitičari sa savetima za rešavanje stanja u poljoprivredi. Najmanje je ozbiljnih prilaza problemima i trajnijih rešenja. Ni Odbor za selo pri Srpskoj akademiji nema hrabrosti da jasno istakne kako je poljoprivreda Srbije od vrha pala na dno Evrope! Da bar ukažu kako se proizvodi poljoprivrede Srbije sve više prodaju direktno sa njive, a sve manje iz staja ili prerađivačke industrije.

Ove godine ćemo ponovo slušati priču o potrebi za navodnjavanjem. A baš niko nema hrabrosti da kaže da to nije rešenje problema. Iz bar tri razloga: vode je sve manje (čak i za potrebe stanovništva i industrije), voda je sve skuplja i

voda povećava štetu na zemljištima sa malo humusa! To se baš sada dobro vidi u svakom ataru: mnogo je njiva sa već sazrelim kukuruzom gde nema šta da se bere, a odmah do njih njiva na kojima je kukuruz još zelen! Navodnjavanjem se ništa ne dobija na slabo obrađivanim zemljištima sa malo humusa. U Vojvodini je skoro potpuno uništeno stočarstvo, pa njenu poljoprivredu pogađa i mnogo manja suša. Sad je posle četiri godien aktuelno pitanje o korišćenju arapskih 100 miliona dolara za izgradnju 11 sistema za navodnjavanje. To navodno treba da pvoeća površinu koja će se navodnjavati za ovih 50.000 hektara. Sadšnja izgradnja sistema za navodnjavanje je kao da se kuća gradi od krova. Jer, prazne su nam stajke, stočarstvo je na nivou 1910. godine. Ukoliko budemo njive navodnjavali, a da nema stajskog đubriva, već za posla veka od Vojvodine će se napraviti pustinja. Dakle, Megaloman-

ski poduhvati koji se nude od aktuelne politike moraju da se zaustave. Jer, uzmimo primer od 2000. godine posle demokratskih promena. Sad imamo 13. ministara poljoprivrede. Svi do sada su govorili kako će izgraditi sisteme za navodnjavanje na million hektara. To je bila obična prevara. Nisu skoro ništa izgradili. Primera radi, da su izgraditi samo po 10.000 hektara svaki od njih, mi bi već sad imali novih 130.000 hektara sistema za navodnjavanje. Ovako imamo njihova obećanja, a narodu ostaju očekivanja!

Navodnjavanje je veoma složen proces, a u Srbiji je sve manje kvalitetne vode. Pored toga, voda je i veoma skupa. Pri uvođenju novih sistema moraju da se urade proračuni na bar 20 narednih godina: da li će biti vode, kako je koristiti i za koje proizvode. Treba jasno naglasiti – velika je zabluda da navodnjavanje uopšteno spasava poljoprivredu!

Još jedna tema o poljoprivredi dobija trenutno mnogo prostora u javnosti. To je odluka države o formiranju pet stotina novih zadruga i velika javna podrška tom poduhvatu. Kao da to nije poznato od vajakada – još iz Biblije i priče o sedam prutova! Pa zar može biti dileme da udruženi sve poteškoće lakše, brže i sigurnije rešavaju. Samo zašto odjednom čak pet stotina zadruga za tri godine! Zašto to nije po ustaljenom sistemu projektovanja: prvo prototip, pa manja serija i provera, pa tek onda ono što hoćemo. Po iskustvu, dobre zadruge su one koje vode dobro pripremljeni stručnjaci sa najvećim stepenom poverenja zadrugara. U ovom slučaju, bilo bi dovoljno da se formira samo 50 ili najviše stotina novih zadruga i da se one stabilizuju i dokažu u praksi, pa onda da se ide u neku veću seriju. I uvek imati na umu da uspešnost zadruga skoro isključivo zavisi od onih koji ih vode.

Posebno aktuelno je pitanje broja poljoprivrednih domaćinstava i straha od nestajanja sela! A niko da objasni zašto i koja je to šteta! Zar poljoprivredi Srbije treba skoro 630.000 poljoprivrednih domaćinstava? Zar nema hrabrih da kažu da bi i polovina bila – mnogo! Ili da Srbija nema hrabrosti da se upusti u sistematsko smanjivanje i time omogući onima koji preostaju da u prosequ imaju bar desetak hektara! Uz aktivnu pomoć države, u pogrančnim selima (centralne) Srbije dovoljno je da ostane samo svako peto domaćinstvo! U ovom pogledu ne treba mnogo pametovati – treba samo sagledati kako su to uradili oni koji su u Evropi postali ugledni (Slovenija, Austrija, Bavarska). Tek kad ostane trećina današnjeg broja poljoprivrednih domaćinstava i specijalizovani proizvođači, krenućemo ka vrhu Evrope.

B. Gulan

SREMSKA
POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • **DIREKTOR:** Dragan Đorđević

• **GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:** Živan Negovanović • **TEHNIČKI UREDNIK:** Marko Zrilić
• **REDAKCIJA:** Svetlana Đaković, Miroslav Ninković, Marija Balabanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Milan Mileusnić (fotoreporter)
• **MARKETING:** 063/8526-021 • **ŠTAMPARIJA:** DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad
• **E-mail:** poljoprivreda@sremskenovine.co.rs **TELEFON/FAX:** 022/610-144 • **Registarski broj NV000659**

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад
63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negovanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr.; 46 cm

Jednom mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS.SR-ID 273701127

NOVI SLANKAMEN • ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA "SLANKAMENKA"

„Padajuća jabuka“ pokrila ovogodišnji rod

Ove godine smo imali interesantnu situaciju kada smo veliku količinu industrijske jabuke izvezli u Italiju i Nemačku, čak 50 posto više nego lane. Postigli smo odličnu cenu koja je iznosila oko 20 dinara. Ako napravimo poređenje u odnosu na prošlu godinu kada je koštala 7 dinara, možemo reći da nas je ta industrijska jabuka spasila, kaže voćar Siniša Tadić

Zemljoradnička zadruga „Slankamenka“ osnovana je početkom 2006. godine sa sedištem u Novom Slankamenu, a ugovor o osnivanju tada je potpisalo 33 zadrugara - osnivača, koji su svoju šansu prepoznali u udruživanju. Danas zadruga broji 27 članova, a reč je o voćarima mahom iz Novog Slankamena koji obrađuju oko 100 hektara jabuka, 50 hektara bresaka, 20 hektara vinograda i u poslednje vreme sve više i trešanja u kojima vide novu šansu za dalji razvoj. Zadrugari se pored voćarstva bave i ratarstvom i povrtarstvom, pa tako na oko 240 hektara uzgajaju kukuruz, pšenicu, suncokret, soju i duvan.

- Naša zadruga se može pohvaliti impozantnim rezultatima koji su ostvareni vrlo brzo nakon osnivanja, a veliki uspeh smo postigli izgradnjom ULO hladnjače koja je do prošle godine bila kapaciteta 1.800 tona, ali je proširena još za 1.000 tona - navodi jedan od zadrugara **Siniša Tadić**, dugogodišnji voćar iz Novog Slankamena i podseća da je hladnjača smeštena na surdučkom putu.

- U najvećoj meri skladištimo jabuku i breskvu, a ranije smo imali i šljivu. Sada se smanjuju zasadi pod breskvom i šljivom, jer je hladnjača velikih kapaciteta a pomenutog voća ima malo.

Govoreći o sortimentu, ovaj voćar navodi da se u hladnjači skladišti ajdared, zlatni delišes i greni smit, kao najzastupljenije sorte jabuke.

- Jabuku u najvećoj meri, čak 90 odsto izvozimo za tržište Rusije, preko srpskih firmi koje se bave otkupom. Imamo korektnu saradnju sa domaćim firmama koje izvoze za Rusiju. Što se tiče direktne saradnje sa Rusima, ona je zaista slaba - kaže Tadić i poručuje da male količine, svega tri odsto, izvoze na tržište Evropske unije i deo na domaće tržište.

- Rusi su zaista zahtevni kupci, prvo i osnovno je da jabuke bude kvalitetna i prvoklasna. Zatim traže da bude obojena, zlatni delišes da bude zelen, greni smit da ima tamnu boju a crvene sorte imaju jaku



Siniša Tadić, voćar i zadrugar

boju. Takođe traže jabuku prečnika sedam santimetara i mora biti čista, to znači da ne sme biti crvljiva - kaže Siniša i dodaje:

- Inače, u hladnjači vodimo računa o proizvodnji tako da je sve kontrolisano. Država redovno vrši nasumične kontrole, tako da do sada nije bilo nikakvih problema i slučajeva pojave fungicida i sličnih supstanci.

Kada je reč o ambalaži, on navodi da ove godine Rusi traže kartonsku ambalažu za pakovanje za razliku od prethodnih godina kada su tražili gajbe.

- Možemo reći da smo ove godine zadovoljni cenom, ali je zato prinos bio slab zbog suše koja je uzela danak. Cena se kreće u proseku od 50 do 70 centi i zaista smo zadovoljni. Zadruga odlično funkcioniše, uradili smo proširenje hladnjače i imamo puno planova. Da ne radimo dobro sigurno ne bi širili kapacitete - poručuje on.

Inače, Siniša se voćarstvom kao osnovnom delatnošću bavi više od 15 godina. Kako ističe, reč je o porodičnom biznisu u koji su uključeni svi članovi, ali se po potrebi unajmljuje i radna snaga kako bi sav posao bio na vreme završen. Kao i

mnogi voćari, počeo je sa jednim jutrom, a sada se njegovi zasadi jabuke prostiru na osam hektara, dok breskvu uzgaja na voćnjaku od jedan hektar.

- Počeo sam 2002. godine kada sam posadio prvo voće, a reč je o jutru jabuka i nešto malo bresaka, nadajući se da će posao dobro krenuti i da će rod biti dobar. U međuvremenu smo uzeli neke kredite, dodatno kupovali zemlju, sadili nove zasade i širili posao, sreća je bila na našoj strani i neke dobre okolnosti. Trenutno imamo osam hektara pod jabukom i jedan hektar pod breskvom te se trudimo da iz godine u godinu proširujemo zasade. Planiramo uskoro da podignem neke nove zasade pod trešnjom, ali o tom potom, ukoliko uspeo da nabavim kvalitetne sadnice. Inače, na 96 posto voćnjaka imam navodnjavanje, tako da sam uspeo malo da izvučem ovogodišnji rod - kaže on.

Tadići mahom uzgajaju sve sorte jabuka, od ajdareda, greni smita, do zlatnog delišesa i drugih aktuelnih sorti.

- Sada je trenutno aktuelno uređenje jednog zasada jabuka koji je star preko 20 godina, pa sam angažovan na krčenju, a ovdje planiram da posadim trešnje. Znam da se trešnja prodaje lako, ukoliko ima dobar kvalitet, a dobra je cena, otprilike oko dva evra - kaže Tadić i ističe da u Slankamenu postoje male površine pod ovim voćem.

- Kada se rusko tržište bude otvorilo jednog dana, onda ćemo imati problema sa jabukom jer se mnogo sadi u Srbiji. Svi su počeli jabuke da proizvode, a kada Rusija bude ukinula sankcije mi nećemo moći prodati, stoga moramo razmišljati o drugim proizvodima - tvrdi on i ističe:

- Naša jabuka ne može da se poredi sa italijanskom ili austrijskom jabukom, jer oni imaju sorte koje su daleko kvalitetnije, a ne uspevaju na našem podneblju. Recimo sorta pink lady je jako lepa i ukusna, na našem terenu teško dobija boju.



Cena dobra, ali prinosi mali

Ona je ružičaste boje i treba joj više vlažnih dana, a toga je kod nas sve manje.

Prema njegovim rečima planiraju uskoro da ograde hladnjaču i sprovedu još neke radove, a u bližoj budućnosti da još povećaju kapacitete hladnjače i započnu preradu voća.

- Imamo ideju da počnemo preradu voća kako ne bi industrijsku jabuku davali drugima, tako bismo mogli praviti kašice. Ove godine smo imali interesantnu situaciju kada smo veliku količinu industrijske

jabuke izvezli u Italiju i Nemačku, čak 50 posto više nego lane. Postigli smo odličnu cenu koja je iznosila oko 20 dinara. Ako napravimo poređenje u odnosu na prošlu godinu kada je koštala 7 dinara, možemo reći da nas je ta industrijska jabuka spasila. Koliko je suša odnela, uspeli smo da se "pokrijemo" sa takozvanom "padajućom" jabukom - poručuje na kraju Siniša Tadić, zadrugar i voćar.

M. Balabanović



ZZ Slankamenka postoji 11 godina



ULO Hladnjača kapaciteta 2.800 tona

NOVI SAD • PODSTICAJI ZA UVOĐENJE EU STANDARADA I ZA OPREMANJE STOČARSKIH FARMI

Stočarima 65 miliona dinara

Potpisano 16 ugovora za opremanje svinjarskih, 15 za opremanje govedarskih, 6 ugovora za opremanje živinarskih farmi i 5 ugovora za opremu, pripreme rukovanja i distribucije stočarske hrane, a za uvođenje EU standarda u objekte u kojima se vrši proizvodnja i prerada mesa i mleka, potpisano je 18 ugovora

Pokrajinski sekretar za poljoprivredu, vodoprivredu, i šumarstvo mr Vuk Radojević, potpisao je sredinom 60 ugovora sa korisnicima koji su prava na sredstva ostvarili putem konkursa za dodelu podsticajnih sredstava za uvođenje EU standarda u objekte u kojima

se vrši proizvodnja i prerada mesa i mleka, i konkursa za dodelu bespovratnih sredstava za opremanje stočarskih farmi na teritoriji AP Vojvodine, u ukupnoj vrednosti od 65 miliona dinara.

- Uvereni smo da će ova mera doprineti poboljšanju kvaliteta me-

sa i mleka kao i povećanju stočnog fonda, ali istovremeno da se na ovaj način stvori dodatna vrednost kako bi poljoprivrednici na tržište izneli kvalitetan proizvod ili poluproizvod, i time bili konkurentniji na tržištu što treba da dovede do ekonomskog osnaživanja poljoprivrednika, poručio je Radojević.

Po osnovu konkursne linije za dodelu podsticajnih sredstava za opremanje stočarskih farmi, potpisano je ukupno 42 ugovora, od čega 16 ugovora za opremanje svinjarskih, 15 za opremanje govedarskih, 6 ugovora za opremanje živinarskih farmi, i 5 ugovora za opremu, pripreme rukovanja i distribucije stočarske hrane, čija ukupna vrednost investicija iznosi 64.137.974 dinara pri čemu učešće Sekretarijata iznosi



Obraćanje mr Vuka Radojevića

35.000.000 dinara.

Ugovore o dodeli podsticajnih sredstava za uvođenje EU standarda u objekte u kojima se vrši proizvodnja i prerada mesa i mleka, potpisalo je 18 korisnika od čega 10 ugovora za adaptaciju objekata i nabavku nove opreme u obla-

sti proizvodnje mleka, i 8 ugovora za adaptaciju objekata i nabavku nove opreme u oblasti proizvodnje mesa, u ukupnoj vrednosti investicije od 57.460.745,00 dinara, pri čemu učešće Sekretarijata iznosi 30.000.000 dinara.

S. P.

Mladi, žene, otežani uslovi...

Većina korisnika, njih 48 od 60, koji su ostvarili subvencije po osnovu ove dve konkursne linije, pripada kategoriji poljoprivrednika koji su dodatno finansijski podržani, a to su: poljoprivrednici mlađi od 40 godina, žene nosioci poljoprivrednih gazdinstava, i poljoprivrednici koji rade u otežanim uslovima rada, što je dokaz da su ove mere pokrajinskog sekretarijata izazvale veliko interesovanje među tim kategorijama poljoprivrednika, naveo je pokrajinski sekretar, mr Vuk Radojević.

stava, i poljoprivrednici koji rade u otežanim uslovima rada, što je dokaz da su ove mere pokrajinskog sekretarijata izazvale veliko interesovanje među tim kategorijama poljoprivrednika, naveo je pokrajinski sekretar, mr Vuk Radojević.

POGLEDI NA AGRAR

Strategija zaustavila razvoj agrara

Postojeća strategija razvoja poljoprivrede, osim što je netačna i nerealna, pravi štetu koja se jedino može ispraviti novom agrarnom i socijalnom reformom, zasnovanom na realnim podacima i pretpostavkama, i sa fokusom na reindustrijalizaciju i porodična gazdinstva

Piše: **Branislav Gulan**

Srbiji je za njenih 631.000 poljoprivrednih gazdinstava potrebna nova agrarna politika ili strategija, svejedno je kako će se zvati, ali važno je da donese rezultate. Politika mora biti realna i ostvariva. Dakle, mora se odustati od Strategije razvoja poljoprivrede od 2014. do 2024. godine, jer je netačna, nerealna, neostariva i štetna za Srbiju. Urađena je sa netačnim, podacima, analizama i prognozama. Naime, prema tim podacima, agrar će se razvijati po stopi većoj od devet odsto godišnje!? A, još je važeća!

Inače, za protekle dve i po decenije agrar u Srbiji je imao prosečnu godišnju stopu rasta od 0,45 odsto. U prvoj godini njene primene, posle katastrofalnih poplava, agrar je 2015. godine imao pad od osam odsto, a godinu dana kasnije rast od osam odsto. Ove, 2017. godine pad će iznositi više od 20 odsto. Ostvareni rezultati pokazali su da je strategija bila plan nereálnih želja (200 eksperata-kreatora napisali su 145 strana teksta)! Inače, do sada su strategije ukazivale na megalomanski rast proizvodnje, dok je Srbija imala pad. Dakle, to su bile strategije pada, a ne rasta proizvodnje u agraru! Njih su obično kreirali isti ljudi, pa se i sad, samo tri godine posle donrte strategije, pripremaju da kreiraju novu! Koja će kao i sve dosadašnje biti za kratkotrajnu upotrebu!

Potreban je novi, realan plan razvoja agrara, odnosno, nova agrarna i socijalna reforma. Taj dokument mora da usvoji Skupština Srbije, pa će tako biti dugotrajna i obavezujući buduće vlade i ministre. A, ne samo da traje od jednog do drugog ministra, kojih je od demokratskih

promena 2000. godine do danas bilo – 13!

200 hiljada seoskih kuća bez ikoga

Sprovođenje nove, buduće, agrarne politike znači, prvo napuniti prazne stajе u Srbiji. A u njoj je 50.000 praznih kuća bez vlasnika i oko 150.000 kuća u kojima trenutno niko ne živi. Pored već praznih staja, kod većine od 350.000 registrovanih gazdinstava (gde postoji samo 15.000–20.000 junadi), one su prazne i u 200.000 praznih kuća u Srbiji! Prazne stajе neće moći odjednom da se napune, ali boljom i stimulativnom agrarnom politikom, povratkom poverenja i radom iz godine u godinu – to je moguće. Tek kada se stajе napune govedima, treba graditi sisteme za navodnjavanje i to bez praznih obećanja o milion hektara. Da je svaki mimnsitar, a bilo ih je od 2000. Godien 13, sagadio samo po 10.000 hektara Srbijabi sad imala 130.000 hektara novih sistema za navodnjavanje. Ovako ostaju samo prazna megalomanska obećanja svih njih!

U poslednjih 17 godina bilo je 13 ministara koji su to obećavali. Da su izgradili sisteme za navodnjavanje samo za 10.000 hektara svako za svog mandata to bi bilo novih 130.000 hektara! Ovako cela Srbija, zajedno sa staklenicima i plastenicima, navodnjavanja najviše 100.000 hektara.

Pokretanje zadrugarstva predstavlja dobar početak

Sadašnja vlada i resorni ministar, trebalo bi da izgrade novu agrarnu politiku, da identifikuju sve ograniča-

vajuće faktore – a njih je mnogo, od nepovoljnog ekonomskog položaja do problema neuređenog tržišta i neodgovarajuće uloge države, nedovoljnog udruživanja poljoprivrednika.

Prvi korak je učinjen sa akcijom „500 zadruga u 500 sela Srbije“. To je dobra ideja Vlade Srbije i ministra bez portfelja Milana Krkobabića da se u naredne tri godine u razvoj agrara uloži 25 miliona evra, koji će se, prema obećanju ministra, obezbediti iz budžeta Srbije. Cilj ove akcije je da se u Srbiji vrati duh zadrugarstva, ali i poveranje zadrugara u državu. To znači da se formiraju nova naselja tamo gde nestaju sela, koja će biti urbana i imati minimum 500 stanovnika. Oni će za život imati neophodnu infrastrukturu, bolnice, poštu, školu, crkvu, kafanu... Mladima, koji hoće da proizvode hranu i žive na selu, prema obećanjima, dodeliće se zemlja na uživanje i obradu, uz 10.000 evra po osobi. Radi se o državnom posedu od ukupno 230.000 hektara njiva. Naravno ta zemlja neće moći da bude predmet trgovine, a kada oni, koji je dobiju, ne budu više želeli da je obrađuju, moraće je vratiti državi.

Zadruge u svetu obezbeđuju više posla od multinacionalnih kompanija

U svetu postoji 800 miliona zadruga udruženih u 750.000 zadruga. One obezbeđuju više od 100 miliona poslova širom sveta, što je za 20 odsto više od multinacionalnih korporacija. U Srbiji postoji oko 2.600 zadruga, od čega je 1.548 poljoprivrednih. U njima je oko 50.000 zadrugara i oko 150.000 kooperanata. U zadrugama

ima oko 10.000 zaposlenih. Dok se zadrugarstvo u svetu razvijalo, ono se u Srbiji gasilo i godišnje je nestajalo po 100 zadruga. Nadamo se da će se sad krenuti obrnutim pravcem. Srbija ima 4.709 seoskih naselja, a u 1.034 manje je od 100 stanovnika. Prema podacima Zadružnog saveza Srbije u ovoj godini je osnovano ukupno 154 nove zadruge, od čega je trećina u pet okruga na jugu Srbije. Zadrugarstvu je vraćen duh, ali ono sad čeka i svoju imovinu, vrednu više od dve milijarde dolara, oduzetu posle Drugog svetskog rata. Pokretanje akcije „500 zadruga u 500 sela“ za koju se planira ulaganje od 25 miliona evra u naredne tri godine, privukoo je interesovane gazdinstava u Srbiji za ovu akciju. Njih ima blizu 630.000 I 1,4 milioan ljudi je direktno uključeno u proizvodnju hrane. Najveći broj njih su mala gazdinstva i zadrugarstvo znači, njihov opstanak. Jer, ukoliko se ne uključe oni će ne propasti, već nestati!

Za deceniju i po nestaće oko 1.200 sela, a to je znak da će četvrtina Srbije biti prazna, bez naroda! S nestajanjem sela, nestaje i Srbija. Novu agrarnu politiku treba kreirati na osnovu naših specifičnosti, ali uvažavajući i principe agrarne politike Evropske unije. To znači da se moramo osloniti na zajedničku poljoprivrednu politiku EU i formirati nove institucije za sprovođenje realne politike. Spasavanje sela će značiti i spasavanje Srbije koja nestaje!

Novi model agrobiznisa-reindustrijalizacija

U prvom redu treba osposobiti agencije, zadruge, institucije, koje će

funkcionisati, preko kojih će se realizovati prepristupni fondovi namenjeni našoj državi (da ne ostanu samo želja) i uvesti moderne metode vođenja realnih statističkih podataka, poput knjigovodstva na gazdinstvima, da bismo mogli planirati i pratiti proizvodnju. Nova strategija razvoja poseban akcenat treba da stavi na koncept reindustrijalizacije, bez koje privreda Srbije ne može napred. U okviru tog koncepta agroindustrija bi trebalo da predstavlja veliku šansu.

To znači da nova strategija i akcioni plan moraju imati multifunkcionalni prilaz, koji uključuje oporavak stočarstva, organsku proizvodnju i agro-etno turizam. To su odlike savremene poljoprivrede, kojoj Srbija treba da teži. Treba razvijati uspešan porodični biznis na poljoprivrednim gazdinstvima. To pruža šansu da se proizvodi što više zdravstveno bezbedne hrane, koju traži svetsko tržište.

Primeru radi, EU (koja godišnje uvozi 700.000 tona junećeg mesa) očekuje da od Srbije u narednoj polovini veka godišnje kupuje po 50.000 tona bebi-bifa. Da tome nismo posvećivali pažnju, najbolje govori podatak iz 2015. godine kada je izvezeno samo 315 tona, a godinu dana kasnije tek oko 400 tona. Inače, od 1996. godine Srbija ima dozvolu od EU za godišnji izvoz 8.875 tona bebi-bifa. Ali, nikada se toj količini nismo primakli. U vreme raspada SFRJ iz Srbije se godišnje u svet izvozilo 30.000 tona bebi-bifa!

(Autor je član Akademijskog odbora za selo SANU i Naučnog društva ekonomista Srbije)

DRAGICA JANKOVIĆ, RUKOVODILAC PROGNOZNO IZVEŠTAJNE SLUŽBE VOJVODINE

Pouzdan oslonac proizvođačima

Rad Prognozno izveštajne službe Vojvodine zasniva se na svakodnevnom monitoringu štetnih organizama koji se javljaju na značajnijim biljnim proizvodnjama i izazivaju ekonomske štete, dok njihova kontrola podrazumeva pravovremene hemijske mere zaštite

Prognozno-izveštajna služba zaštite bilja AP Vojvodine već sedam godina uspešno radi na suzbijanju i prevenciji štetnih organizama na poljima u Vojvodini, a od pre pet godina to isto joj je nadležnost i na području cele Srbije. Osnovana na inicijativu Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo 2010. godine s ciljem da se unapredi i značajno poboljša kvalitet poljoprivrednih proizvoda ona to dostignutim rezultatima potvrđuje. Jer mnogi se slažu da su ti rezultati PIS-a daleko iznad onih u ovakvim službama zemalja u regionu pa im u posetu dolaze stručnjaci iz Nemačke, Italije, Austrije i drugih zemalja.



Dr Dragica Janković

definisane racionalnih i pravovremenih mera zaštite. Ovako govori dr Dragica Janković, rukovodilac Prognozno izveštajne službe Vojvodine i koordinator ove službe za Srbiju.

Svake godine stručnjaci službe imaju preko pola miliona bioloških događaja, jer na području Vojvodine imamo 57 meteoroloških stanica dok ih cela Srbija ima 117, jer je Poljoprivredna stručna služba pre pet godina je obuhvatila zaštitu cele Srbije – objašnjava ona.

Na osnovu raspoloživih podataka sa terena mogu da se vide scenariji pod kojim uslovima će uslediti neka promena. To govore organizmi koji se prate i da nije bilo fenologije i praćenja uslova ne bi mogli da objasne stručnjaci šta se dešava sa

organizmima. Jer mnogi od njih su potpuno promenili svoj značaj, od minornih postali su značajni, od malobrojnih po generacijama postali su organizmi sa povećanim brojem generacija, što je u direktonoj funkciji sa promenom temperature.

Nama su se kupusni moljci, na primer, ove godine razvijali u osam generacija, a u svim literaturama piše da je moguće u četiri do pet generacija najviše. Kada sam ja radila u Sremu na terenu kukuruzni plamenac imao je jednu do dve generacije, a sada ih ima tri. Sistem koji primenjujemo je postavio biologiju, fenologiju, ekološke i epidemiološke karakteristike prouzrokovaca bolesti, pragove kada treba da se radi na zaštiti i to je najteža priča jer ona povezuje biologiju štetnog organizma, uslova sa razvojem biljke – dodaje dr Janković.

Modeli stručne zaštite

Naime, stručnjaci Prognozno izveštajne službe paralelno sa fenologijom štetnog organizma prate i fenologiju biljke, tako da izračunaju i unapred znaju na koliko stepen – dana će pšenica početi da cveta, kada kukuruz ulazi u svilanje i slično. Sve je to izraženo preko akumulacije podataka koju svakodnevno privlače iz sistem na terenu, a dobiveni parametri govore pravim merama zaštite i na osnovu njih su napravljeni modeli zaštite. Oni modeli zaštite pre ovog sistema prognoze nisu bili modeli struke, već modeli hemijske industrije koja je diktirala potrošnju zaštitnih sredstava.

Odluka sistema zaštite koju primenjujemo je što radimo za celu regiju. Svi proizvođači dobiju poruke koje moraju da odrade u roku od tri dana, na primer, zavisno od vrste proizvodnje. Ukoliko se to tako radi dobro je, jer smatramo da je bolje da se štetni organizam drži pod kontrolom. Ako bi svaki seljak proizvođač imao svoju ideju o zaštiti štetni organizam bi se provukao – smatra dr Dragica Janković.



Prezentacija rada

Rad Prognozno izveštajne službe je doprineo zaštiti useva i zasada, smanjenju troškova zaštite i proizvodnje, podizanju svesti proizvođača o pravovremenoj i adekvatnoj zaštiti kao najefektnijoj i najjeftinijoj.

Pored redovnih nedeljnih kontrola stručnjaci PIS-a stanja na terenu, praćenja stanja feromonskih klopki koje čitaju samo proizvođači, stručnjaci službe podsećaju proizvođače, obilaze ih, šalju im SMS-ove preko telefona ali traže i povratne informacije o uradjenom. Praćenje poštovanja zadataka nije za potcenjivanje jer je i to deo sveukupnog učinka na terenu.

Iako su finansijeri ovog sistema zaštite resorni pokrajinski sekretarijat i resorno republičko ministarstvo, stručnjaci PIS-a najviše računa polažu proizvođačima kojima treba sve ovo što oni rade, a to doprinosi da dobiju zdravstveno bezbedan proizvod.

Državi keste i mora da bude cilj da treba da ispunimo sve uslove civilizovanog sveta, a među njima i onaj da naš proizvod bude bezbedan, bez viška pesticida, da samo takav može ići na inostrano i domaće tržište. To

se doprinosi radom ovakvih sistema zaštite – poručuje dr Janković.

Medju planovima budućeg rada Prognozno izveštajne službe je podizanje kapaciteta sistema u svim regionima kako bi bili na istom nivou. Sistem zaštite dobija nove članove, ove zime će u njega ući Zemljoradnička zadruga Slankamen sa 42 proizvođača, to se očekuje i sa proizvođačima voća i grožđa u Smederevu. Zato je potreban isti nivo opremljenosti centara da bi mogli da ispune zadatke na terenu, u prevenciji i savetodavnom ali i u naučnom radu.

Zemlje u okruženju nemaju ovakav sistem zaštite kao što je naš, po tome smo daleko otišli. Imamo potvrde o ispravnosti rada od stručnjaka Italijana, Austrijanaca Nemaca koji su nam dolazili i sa kojima smo saradjivali – kaže dr Dragica Janković.

Postoje PIS-u i zadaci na implementaciju sistema kako bi se obuhvatilo što šire područje, a što će se uz ostvarenje svih zadataka svakako postići.

S. Đaković

Monitoring biljaka i organizama

Tokom godina rada i postojanja Prognozno izveštajna služba Vojvodine je izvršila potpuni monitoring najznačajnijih biljnih vrsta. To se odnosi na 28 biljnih vrsta, kao i više od 150 biljnih organizama koji su "prošli" kroz ovaj sistem. Za većinu njih su određeni pragovi razvoja, uradjeni fenološki modeli, a to znači da stručnjaci PIS-a u svakom momentu znaju kada će ti organizmi polagati jaja, kada će se piliti, kada će se izleći i poleteti a to su preduslovi za delovanje odnosno

Standardi razvijenih

Na osnovu evropske regulative u zaštiti bilja, svaka zemlja ima obavezu uspostavljanja odgovarajućeg i pouzdanog sistema praćenja prisustva i kretanja štetnih organizama na svojoj teritoriji. Srbija je važna poljoprivredna regija Evrope, sa željom za povećanjem poljoprivredne proizvodnje i ambicijom za izvoz svojih proizvoda, te je neophodno dokazati da je sistem proizvodnje u skladu sa standardima poljoprivrede razvijene

zemalja. Autonomna Pokrajina Vojvodina, kao najvažnija poljoprivredna regija u zemlji, počela je tokom 2010. godine s organizovanjem i podizanjem sistema prognoze i izveštavanja o pojavi i kretanju štetnih organizama. Cilj praćenja štetnih organizama je blagovremena primena hemijskih sredstava u zaštiti gajenih biljaka i ekonomičnija proizvodnja zdravstveno bezbedne hrane, osnovni su zadaci ove službe.

PROGNOZNO IZVEŠTAJNA SLUŽBA ZAŠTITE BILJA VOJVODINE

Stanje ratarskih i voćarskih kultura

Usev uljane repice

Na području delovanja RC Kikinda, vizuelnim pregledom useva uljane repice (Kikinda i Banatska Topola), registrovano je da se uljana repica nalazi u fenofazi razvoja dva do četiri lista (BBCH 12-14).

Na pregledanim parcelama setva uljane repice obavljena je u prvoj dekadi septembra meseca.



Prezimljujući imago C. pyri

Prilikom pregleda useva nije registrovano prisustvo štetočina na usevima uljane repice (Phyllotreta spp. buvači; pagusenice repičine lisne ose Athalia rosae), sem sporadičnih oštećenja na listovima kotiledona na uljanoj repici od buvača.

U narednom periodu proizvođačima se preporučuje obilazak i pregled parcela pod uljanom repicom jer toplo vreme pogoduje razvoju pomenutih štetočina.

Hemijske mere zaštite se ne preporučuju.

Dudovac - Hyphantria cunea

Na području delovanja RC Sombor, kako na okućnicama tako i u zasadima voća registruju se simptomi oštećenja od larvi II generacije dudovca. Štete su registrovane na dud, jabuci, šljivi, vinovoj lozi, orahu.

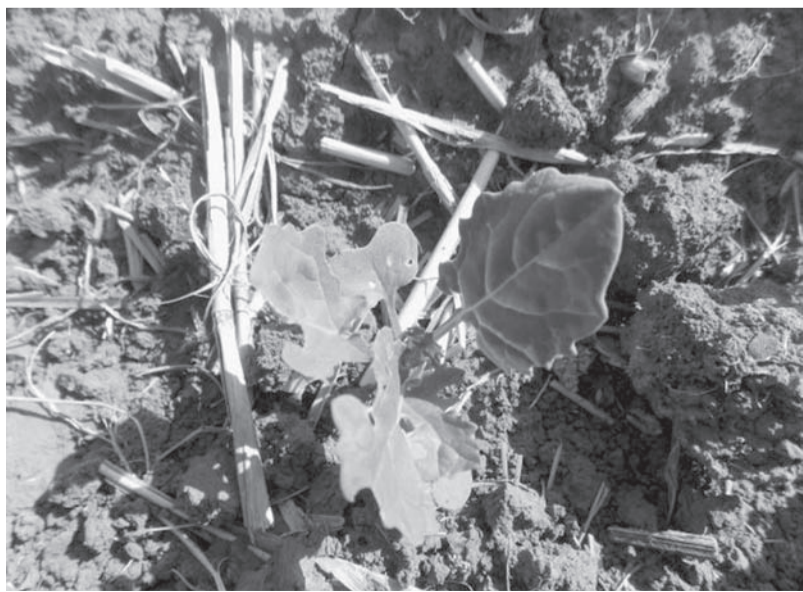
Dudovac pripada grupi polifagnih štetočina koji se hrani na preko 120 biljnih vrsta. Štete prave larve koje se hrane lišćem, upredaju ga svilenim nitima i skeletiraju. Usled jačeg napada može na napadnutim biljkama da dođe do golobrista.

Na biljkama na kojima je registrovano prisustvo larvi preporučuje se mehaničko uklanjanje i uništavanje zapredaka u kojima se larve nalaze.

Pojava imaga obične kruškine buve

Vizuelnim pregledom krušika na lokalitetu Neštin, registrovano je prisustvo prezimljujuće forme odraslih jedinki obične kruškine buve (Cacopsylla pyri).

Za običnu kruškinu buvu je karakteristična pojava sezonskog dimorfizma: letnje forme su svetlije i manjih dimenzija, dok su zimske forme tamnijih boja i većih dimenzija (preko 3 mm).



Uljana repica

NOĆAJ • LJILJANA SREtenović, PČELARKA

Pčele postale deo života

Pčele kao da su zapisane u njenim genima, jer Ljilja kaže da se, kao kroz maglu, seća da su njeni preci imali košnice

U pčelinjaku Sretenović skrivenom u noćajskim atarima uredno u dve kolone smešteno je 90 košnica, narančastih, plavih, pa i po koja zelena. O rojevima svakodnevno brigu vodi uvek nasmejana i raspoložena 53-godišnja Ljiljana.

Malo je u Srbiji žena koje se bave pčelarstvom, one su u tom poslu uglavnom u drugom planu i najčešće samo pružaju pomoć svojim partnerima, ali to nije slučaj sa Ljiljom, jer je pčelinjak lično njen i za sav posao oko njega je ona zadužena. Za nju to je posao snova.

- Bilo je to pre nekih deset godina, sedela sam sa suprugom i pila kafu kada sam mu saopštila da želim da budem pčelarka. On se malo začudio mojoj želji, ali me je podržao tako da sam ja skoro istog momenta počela da radim na tome da je i ostvarim. Nabavila sam za neke stručne časopise i počela da učim o pčelama, te se nedugo zatim obratila jednom pčelaru u selu i od njega nabavila prve tri košnice, kaže Ljilja.

Ideja da se bavi pčelarstvom je, možda, došla iznenada, ali pčele kao da su zapisane u njenim genima, jer Ljilja kaže da se, kao kroz maglu, seća da su njeni preci imali košnice.

Vrlo brzo nakon što je nabavila prve tri košnice posetio ju je njen učitelj pčelarstva koji joj je sa oduševljenjem rekao da će od nje biti dobra pčelarka, jer već vidi koliko tim svojim košnicama posvećuje pažnje s obzirom na to da je već utabala stazu do njih.

- Pčele su jednostavno jako brzo postale veliki deo mog života, pre-



Nije lako brinuti o 90 košnica

rasle su u moju ljubav, u svom pčelinjaku ja nalazim mir, spokoj, odmor za dušu, kad god osetim neki teret i neku potrebu da se opustim ja odem mojim pčelama, priča Noćajka.

Da je lako baviti se pčelarstvom, Ljilja priznaje da nije, pogotovo ne za jednu ženu koja ima 90 košnica.

- Pčelarska sezona počinje u avgustu mesecu i ako na samom njenom početku sve uradimo onako kako treba i dobro pripremimo pčele za zimu, možemo da se nadamo dobroj godini. Mi moramo da im pomognemo da se očiste od neprijatelja kao što su krpelji i neke druge bolesti, jer ljudski faktor u pčelarstvu je izuzetno bitan. Baš zbog toga ja se stalno edukujem, uvećavam i proširujem svoje znanje, rado idem na seminare, predavanja, stručne skupove, volim da

budem u toku, jer samo tako mogu u svom poslu da budem bolja, kaže Ljilja koja je član nekoliko pčelarskih udruženja, mitrovačkog, novosadskog, Saveza pčelarskih organizacija Srbije (SPOS).

Koristi od udruženja su velike, a nada se biće još i veće, jer Savez radi na tome da izgradi sopstveni pogon gde bi pčelari bez posrednika mogli da plasiraju svoj med.

Pčelarstvom se bave ljudi najrazličitijih profila, među njima ima inženjera, profesora, doktora, običnih poljoprivrednika, pčelarstvo je mahom porodičan biznis, ali i ljubav pojedinca.

- Uglavnom sav posao oko pčela je na meni, ali ne mogu da kažem da mi ne pomažu suprug i sin. Skoro sve košnice koje imam su ručni rad mog muža, a sin mi pomoć pruža pre svega pri transportu pčela

na takozvane pašee, ali i oko nekih drugih sitnijih poslova, objašnjava Ljiljana.

Ona tokom godine svoje pčele seli na više pašaa, na bagremovu, lipinu, suncokretovu.

- Ljudi me često pitaju koji med je najbolji, na čega im ja odgovorim da nema najboljeg i najgoreg, da to sve zavisi od ukusa pojedinca. Svaki meda je dobar med, naravno ukoliko je pravi, a da je pravi najbolje će pokazati njegova osobina da se kristalizuje. Ljudi misle da nije dobro kada se med kristališe, ali nisu u pravu, to je sasvim normalno i mi pčelari treba da poradimo malo na edukaciji stanovništva, da ih upoznamo sa osobinama meda i svim njegovim dobrim svojstvima, kaže Ljilja.

Prema njenim rečima, pčela nikada neće uneti otrov u košnicu,



Kvalitetan med

stradaće pre samog ulaska u istu i zbog toga je med, odnosno zbog toga su svi proizvodi pčele su zdravi.

Ljilja i još 16 pčelara uspele su da dobiju sertifikat i da zaštite svoj „Fruškogorski med“, to je za nju veliki uspeh i čast da se njen med našao među najkvalitetnijim.

Srbija je iz iskustva koje je stekla obilazeći zemlje iz okoline jako dobra u pčelarstvu, srpski med je cenjen i tražen, a kako kaže samo u 2106. godni naša zemlja je izvezla veće količine meda nego i jedne vrste mesa.

- Nedavno sam posetila pčelare u Sloveniji i Austriji i mogu da tvrdim da smo mi za njih pčelarska velesila. Država je polako počela to da uviđa i da nam daje subvencije, doduše one su prilično skromne, ali verujem da će biti bolje. Velik je potencijal u pčelarstvu i to svakako ne može da prođe nezapaženo, priča Ljilja.

Ono što nju pak najviše brine jeste da li će biti nekog da je nasledi, ćerka joj živi sa svojom porodicom u inostranstvu, a sin joj je alergičan na pčele.

- Svu nadu polažem u mog unuka. Volela bih da neko iz moje porodice nastavi da se bavi pčelarstvom kada ja to više ne budem u stanju, družicu se s pčelama dok ne umrem, ali njima treba mnogo pažnje. Nadam se da ću svoju ljubav prema ovom poslu uspeti da prenesem na unuka i da će on naslediti svoju baku, iskrena je Ljilja.

D. Tufegdžić

LAČARAK • VLADIMIR VLAOVIĆ - AGRONOM, PENZIONER - POLJOPRIVREDNIK

Radni vek vezan za oranice

Na radnom mestu i kod kuće Vladimir Vlaović je bio i ostao vezan za agrar. Agronom, glavni agronom, direktor „Mitrosrema“, stručni saradnik u Institutu, sekretar komorskih odbora i generalni sekretar Sremske privredne komore, stepenice su u njegovoj karijeri

Nakon navršene 40 godina i nekoliko meseci radnog staža Vladimir Vlaović iz Lačarka, sa mesta generalnog sekretara Sremske privredne komore i sekretara dva komorska odbora, otišao je u zasluženu penziju. On ne živi kao klasični penzioner, jer obrađuje oćevinu i kao svaki sremski domaćin, uređuje kuću i okućnicu. Zato su mirni penzionerski za Vlaovića misaona imenica, jer ako nije setva, onda je žetva ili planiranje setve ili sređivanje kuće. Baš kada smo sa njim razgovarali bilo je vreme berbe pa je to bila naša prva tema.

U neka vremena na radnom mestu se radio posao za koji si dobijao platu, a posle radnog vremena i vikendom si bio slobodan da radiš šta hoćeš. Tako raditi nije bilo teško, jer je bilo vremena da se obradi sopstvena zemlja.

- Uspeo sam sve da na vreme posejem, a suša je umanjila rod za 40 odsto. Kukuruz sam imao 3,2 tone po jutru, soje 1,3 tone soje po jutru, pšenice je bilo 4,2 tone po jutru, a imam još 5 jutara repe i to ću videti kako će biti. Ugovorio sam sa proizvođaču sa šećeranom i bar ne brinem se oko plasmana - kaže Vladimir Vlaović.



Na Saboru rekordera Srema

Svoj radni vek on je počeo u „Mitrosremu“, tu je radio u dva navrata. Nakon diplomiranja bio je agronom i glavnim agronom u OUR-u Lačarak, posle je prešao u Institut „dr Petar Drezgic“, gde je bio samostalni stručni saradnik za šećernu repu, pa je ponovo radio u „Mitrosremu“ ali na mestu direktora da bi na kraju radio u Sremskoj privrednoj komori - kao sekretar dva komorska odbora i generalni sekretar. Na svakom od radnih mesta odnosno firmi radio je po desetak godina.

- Kada sam 1975. diplomirao na Poljoprivrednom fakultetu u Novom Sadu, već posle nekoliko meseci sam se zaposlio u „Mitrosremu“ u Lačarku. To sam radio do 1986.

godine. To je posao u mojoj struci, a i čekali su me da diplomiram. Željka mi je bila u stvari da studiram mašinstvo, no nisam uspeo i upisao sam poljoprivredni fakultet. U Lačarku sam kasnije bio i glavni agronom, posle sam prešao u Institut, gde sam bio zadužen za šećernu na području Donjeg Srema. Bilo je to vreme sejanja mnogo više repe nego sada. Bilo je sirovine za dve i više šećerana - seća se Vlaović.

Kada je Vladimir u Sremskoj privrednoj komori bio zadužen za poljoprivredu, znao je u svakom momentu kako se kreću prinosi, koliko je bilo padavina u sezoni, ko je dobio više, a ko manje kiše u Sremu i čemu se može seljak nadati. Vladimir je, priznaje, to znao jer je pratio stanje na terenu, saradivao je sa službama za poljoprivredu u opštinama, statistikom...

Pre oko četiri i po decenije Sremci su pokrenuli popularno takmičenje u poljoprivrednoj proizvodnji, a poslednjih pet godina organizovala ga je Sremska privredna komora, a bio je u to aktivno uključen i Vlada Vlaović sa organizacionim odborom. Nastavio je ono što su pokrenuli čuveni Bora Drobniak i Žika Stanković.



U svom dvorištu

Iz vremena kada je radio, Vlaović se najradio seća druženja, odlazaka u druge komore, jer su komore bile veza između primarne proizvodnje i komorskog sistema u Srbiji.

- Išli smo u susedne zemlje, na sastanke, realizovali projekte, išli na sajmove, bili smo veza među proizvođačima - dodaje Vlaović.

Šta radi u slobodno vreme, pitamo ga. Uvek je, veli, voleo da peca, ali nikada mu to nije bilo hobi, priznaje Vlaović. To mu je bila i ostala zemlja koju obrađuje gotovo ceo život. Uglavnom je radi sam, ali ako zatreba, ima i pomoć mlađih u porodici.

S.Đaković

RUMA • AKCIJA BESPLATNOG UZORKOVANJA ZEMLJIŠTA

Analiza osnovne plodnosti zemljišta

Pravo na analizu imaju proizvođači koji imaju zemljište na teritoriji Opštine Ruma, bez obzira na mesto boravka

Opština Ruma treću godinu za redom pomaže poljoprivredne proizvođače akcijom besplatnog uzorkovanja zemljišta. Ove godine lokalna samouprava finansira 2. 200 uzoraka za analizu osnovne plodnosti zemljišta, a ovaj posao obavljaju stručnjaci Poljoprivredne stručne službe u Rumi. Pravo na analizu imaju proizvođači koji imaju zemljište na teritoriji Opštine Ruma, bez obzira na mesto boravka. Jedini uslov je da je podnosilac zahteva upisan u registru poljoprivrednih gazdinstava. **Snežana Mušicki** koja u laboratoriji Poljoprivredne stručne službe u Rumi obavlja analizu zemljišta, kaže da novi uzorci stižu svakodnevno.

Na osnovu analize naši agronomi daju preporuku za đubrenje za naredne četiri godine. Poljoprivred-

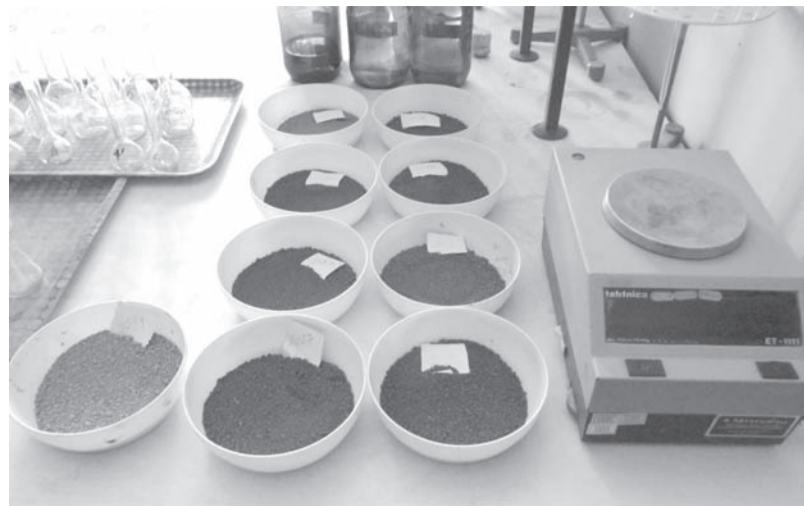


Savremena oprema

nici polako postaju svesni značaja analize svog zemljišta, pogotovo oni koji pripadaju mlađoj generaciji. Stariji poljoprivredni proizvođači se uzdaju u ono što su naučili nekada od svojih dedova i očeva i ne smatraju da im je potrebna bilo kakva

pomoć ili savet i u tome naravno greše. Ima i onih poljoprivrednika koji su analizu zemljišta radili i ranije, pa to čine i sada bez obzira da li za to moraju da plate ili ne, govori Snežana koja se ovim poslom bavi 21. godinu.

Poljoprivrednici ne treba da đubrivo bacaju „napamet“. Na osnovu analize se ustanovi koliko u zemljištu ima elemenata potrebnih za određenu kulturu za sledeću godinu, kako bi ona dala neki svoj maksimalan prinos, kaže Snežana. Poljoprivrednik dobija preporuku koliko treba tih elemenata dati, da bi se izbeglo da parcela ne bude prenađubrena, odnosno nedovoljno nađubrena. Naši poljoprivrednici često ne shvataju da je analiza u njihovom interesu i da pomoću nje mogu ostvariti dobre prinose, a ujedno i uštedeti novac



Uzorci

Kako se uzorkuje

Prilikom popunjavanja zahteva za analizu zemljišta u Poljoprivrednoj stručnoj službi, potrebno je da poljoprivrednik pored svojih ličnih podataka unese i broj poljoprivrednog gazdinstva, broj parcele i njenu površinu, katastarsku opštinu, preduzev i plodored za naredne četiri godine. Za voćarsko-povrtnarske useve se uzorkuje do 30 santimetara, a za voćarsko-vinogradarske useve, potrebne su dve dubine, do 30 santimetara i od 30 do 60 santimetara. Sonde za pojedinačne uzorke se u rumskoj stanici dobijaju na revers.

Iz Poljoprivredne stručne službe podsećaju da se sa jedne parcele uzima više pojedinačnih uzoraka, od kojih se formira jedan i donosi na analizu.

da su se pratili u zemljištu, a da se situacija danas promenila i došlo je do povećanja kalijuma, dok je fosfor u deficitu.

Humus je takođe u opadanju, jer nam je stočni fond smanjen. Nema stajnjaka, a i mnogi proizvođači ne iznose stajnak na zemljište. Drugi problem predstavlja paljenje žetvenih ostataka nakon čega se zemlja zaorava i tako se vrši pravi genocid nad mikroorganizmima.

Snežana napominje da kasnije sledi analiza mineralnog azota, N-min metodom. To je analiza samo za azotna đubriva, AN, Ureu ili KAN. Ona se vrši pred prihranu i radi se na tri dubine, 0-30, 30-60, 60-90 santimetara. Hemijsku analizu je neophodno uraditi minimum na svakih pet godina, kako bi moglo da se utvrdi da li je došlo do povećanja ili smanjenja sadržaja organske materije i hranljivih elemenata u zemljištu i na osnovu toga i planirati đubrenje u narednom periodu.

M. Ninković



Snežana Mušicki u laboratoriji

SUBVENCIONISANI KREDITI MINISTARSTVA POLJOPRIVREDE, ŠUMARSTVA I VODOPRIVREDE U SARADNJI SA KOMERCIJALNIM BANKAMA

Produžen rok za podnošenje zahteva

Kreditna podrška je vrsta podsticaja kojom se poljoprivrednim gazdinstvima omogućava olakšani pristup korišćenju kredit. Krediti se mogu koristiti za sledeće namene:

1) razvoj stočarstva koji obuhvata nabavku životinja (nabavka kvalitetnih priplodnih grla, grla za tov, rojeva pčela...);

2) razvoj ratarstva, voćarstva, vinogradarstva, povrtarstva i cvečarstva (nabavka semena i sadnog materijala, svih vrsta đubriva, svih vrsta sredstava za zaštitu bilja);

3) investiciona ulaganja u poljoprivrednu mehanizaciju i opremu (nabavka traktora, priključnih

mašina, opreme za navodnjavanje, opreme za zaštitu od bolesti, štetočina, korova, grada i hladnoće, mehanizacije i opreme za stočarsku proizvodnju...);

4) nabavku hrane za životinje (nabavka hraniva, premiksa, smeša);

5) investiciona ulaganja u određene vrste mehanizacije i opreme koja se koristi u biljnoj poljoprivrednoj proizvodnji.

Kreditni, čiji je rok od jedne do tri godine sa grejs periodom do godinu dana, ili od tri do pet godina, odobravaju se i isplaćuju u dinarima – bez valutne klauzule i predstallaju jedne od najpovoljnijih kredita na

tržištu, gde fiksna kamatna stopa iznosi 3% na godišnjem nivou, odnosno 1% za fizičko lice sa prebivalištem koje je na području sa otežanim uslovima rada u poljoprivredi, odnosno koje je navršilo najviše 40 godina života u tekućoj godini, odnosno koje je ženskog pola. Krediti čiji je rok otplate do tri godine vraćaju se u mesečnim, tromesečnim, šestomesečnim i godišnjim anuitetima, a krediti čiji je rok otplate od tri do pet godina se vraćaju u šestomesečnim anuitetima.

Pravo na kreditnu podršku pod uslovima utvrđenim ovim pravilnikom ostvaruju:

1) fizičko lice – nosilac komercijalnog porodičnog poljoprivrednog gazdinstva;

2) preduzetnik;

3) pravno lice (zemljoradnička druga, mikro ili malo pravno lice).

Fizičko lice – nosilac komercijalnog porodičnog poljoprivrednog gazdinstva i preduzetnik može da ostvari pravo na kreditnu podršku pod uslovom da je ukupan iznos kredita do 6.000.000 dinara, dok pravno lice može da ostvari pravo na kreditnu podršku pod uslovom da je ukupan iznos kredita do 18.000.000 dinara

Pravilnikom o uslovima i načinu ostvarivanja prava na kreditnu podršku poljoprivrednicima definisano je da se kreditna podrška ostvaruje podnošenjem pismenog zahteva banci uz dostavljanje prateće dokumentacije.

Pravilnikom o izmeni pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja prava na kreditnu podršku (Objavljeno u „Službenom glasniku RS“, broj 88/17 od 29. septembra 2017. godine) u 2017. godini zahtev za odobrenje kreditne podrške podnosi se banci do 1. decembra 2017. godine.

SORTE JABUKE

Kako odabrati dobre sorte

Danas se u Evropi pa i našoj zemlji uglavnom provlači sličan sortiment, sa sporadičnim pojavama nekih novijih sorti

Piše: **Savetodavac MSc Vladimir Čolović**

V oćarstvo kao jedna od osnovnih grana poljoprivredne proizvodnje se odlikuje vrlo intenzivnim radom i primenom vrlo naprednih tehnologija. Takođe, ovakva proizvodnja je gotovo uvek višegodišnja (osim u pojedinim slučajevima uzgoja jadoge) i iz tog razloga je vrlo bitno napraviti dobru organizaciju i plan, odnosno projekat zasnivanja voćnjaka. Prvo treba ispitati agroekološke uslove, kao i ekonomske faktore na osnovu kojih se opredeljujemo za uzgoj one vrste voća kojoj ti uslovi najviše pogoduju.

Kada se radi o jabuci ono je dosta fleksibilna vrsta, i uspešno se gaji u raznim klimatskim, zemljišnim i reljefnim uslovima. Zbog navedenog ona je jedna od najzastupljenijih gajenih voćnih vrsta. U cilju što uspešnije proizvodnje, po pitanju visine roda, kvaliteta, mogućnosti čuvanja plodova kao i njihovom plasmanu, jako je bitno odabrati dobre sorte odnosno njihove klonove. Danas se u Evropi pa i našoj zemlji uglavnom provlači sličan sortiment, sa sporadičnim pojavama nekih novijih sorti (uglavnom klubskih). Od sorti najviše se gaje: Ajdared, Crveni delišes, Zlatni delišes, Granny Smith, Breburn, Gala, Jonagold i Fuji. Izuzev sorte Gala, sve gajene sorte pripadaju zimskim sortama koje se ubiraju od sredine septembra pa sve do novembra, zavisno od klimatskih uslova.

Sorta Ajdared

Sorta nastala ukrštanjem sorti Jonatan x Vagener u SAD. Sorte je slabije bujnosti (može se uspešno gajiti i na podlozi MM106) i vrlo je osetljiva na pepelnicu (poreklo od sorte Jonatan). Vrlo se lako proređuje hemijskim putem, a čak i u slučaju veće rodnosti nema izraženju sklonost ka alternativnom rađanju. Plodovi su okrugli, blago spljošteni, sa slabo naznačenim rebrima oko čašice mase oko 200g.



Roze delišes

Osnovna boja pokožice je žuto/zelenena, a dopunska boja je crvena. Pokožica je gusto prekrivena belim lenticelama. Vrlo dobro se čuva u hladnjačama (5-8 meseci). Sazreva početkom oktobra.

Roze delišes

Sorta poreklom iz SAD i nepoznatih roditelja. Sazreva u drugoj polovini septembra. Velike je bujnosti, umerene rodnosti, i nešto kasnije prorodi. Plod je težine oko 200g, zvonasto konusnog oblika sa vrlo izraženim rebrima. Pokožica je debela, glatka, srednje sjajna. Osnovna boja je zelenkasto-žuta, a u punoj rodnosti je tamno žuta. Dopunska boja je u pramenovima i intenzivno je crvena. Slabije je obojena sorta. Meso je krem-žute boje, brzo brašnjavi i postaje meko. Sorta je sa jako slatkim mesom i izraženom aromom. U hladnjača-

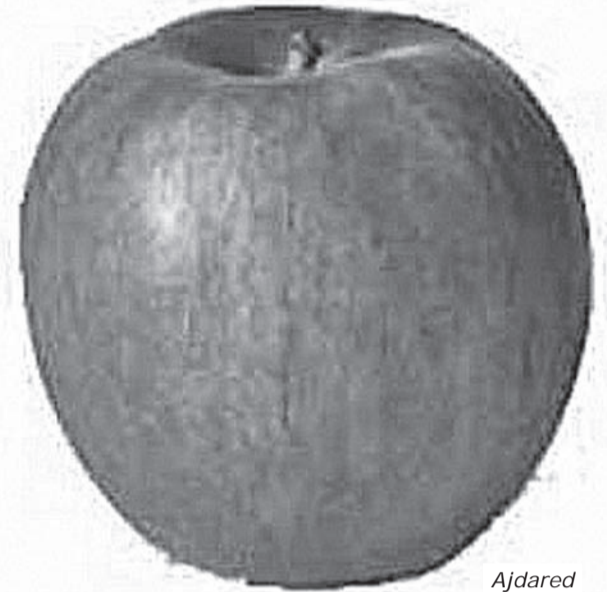
ma se čuva do aprila, ali je sklona pojavi gorkih pega, staklavosti i posmeđivanju pokožice. Mane su joj osetljivost na mraz i čađavu krastvost. Takođe je sklona prerodvanju. Ima labilan genotip, pa je do sada stvoreno preko 70 mutanata.

Zlatni delišes

Poreklo je iz SAD, i nepoznatih je roditelja. Sorte odlične rodnosti, mada vrlo sklona alternativnom rađanju. Ima tendenciju da formira 2-4 ploda u grozdovima, tako da je proreda vrlo važna pomotehnička mera. Plod je mase oko 180-200 g, konusan i blago izdužen, sa izraženim rebrima oko čašice. Ima dugu i tanku peteljku što je vrlo dobro, jer to uslovljava da se on nešto teže otkida pod naletima vetra, a takođe u toku berbe imamo manje gubitaka ukoliko su plodovi skupljeni u grozdove. Na pokožici su uočljive braon lenticelle, nema dopunske boje već samo osnovna koja je žuta. Meso je žućkaste boje i dosta je čvrsto. Sorte se jako dugo može čuvati u odgovarajućim uslovima, tačnije, čak 8-9 meseci u ULO hladnjačama. S druge strane, vrlo loše se čuva u normalnoj atmosferi, pri čemu brzo kalira i brašnjavi. Karakteristično za sortu je rđasta prevlaka koja se može javiti u pojedinim godinama. Da bi se ona izbegla koriste se otporniji klonovi kao što su Reinders i klon B. Sazreva u drugoj polovini septembra.

Granny Smith

Sorta je poreklom iz Australije, i nepoznatih je roditelja. Sorte je dosta bujna, mada sa godinama pada ta bujnost opada. Ima oštre uglove grananja, i sklona je izduživanju tako da je neophodno to rezidbom kontrolisati. Takođe je poželjna primena i određenih regulatora rasta kao i konotrolisana primena azotnih đubriva. Sorte je visoke i redovne rodnosti, sa vrlo dobrim samoregulatornim mehanizmom, tj. sorta sama odbacuje višak ploda tako da postoje male šanse za alternativno rađanje. Plod je dosta krupan (200g), i



Ajdared

velike je specifične težine. Okruglo konusnog je oblika. Pokožica je sjajna i glatka i prekrivena beličastim lenticelama. Takođe poseduje i debelu voštanu prevlaku što omogućava vrlo dobro čuvanje u gotovo svim uslovima, a dužina čuvanja u kontrolisanoj atmosferi lako dostiže i 6-7 meseci. Relativno je loših organoleptičkih svojstava, i velika mana jeste pojava posmeđivanja pokožice „SKALDA“ nakon iznošenja iz hladnog prostora.

Breburn

Sorta poreklom sa Novog Zelanda. Nastala ukrštanjem sorti Granny Smith x Lady Hamilton. Srednje je krupnoće i kasnog zrenja. Plod ima vrlo čvrsto i hrskavo mesto, zbog čega se često koristi u hibridizaciji jer je to vrlo poželjna osobina. Dosta dobro se čuva, mada je sklona brašnjavosti. Sorte je male bujnosti i odlične rodnosti.

Gala

Kao i Breburn potiče sa Novog Zelanda. Nastala ukrštanjem sorti (Koks orandž x Roze delišes) x Zlatni delišes. Velike je bujnosti i rodnosti. Plodovi su relativno krupni (oko 150g). Često joj nedostaje dopunske boje, zbog čega se koriste njeni bolje obojeni klonovi. Meso je visokog kvaliteta,

slatkog ukusa. Odlično može da se čuva u adekvatnim uslovima. Sazreva oko 20. avgusta. Od klonova se najviše koriste: Brokfield Gala, Gala Schnitzer, Gala schniga, Gala mast, Royalgala, Rubigala.

Jonagold

Poreklom je iz SAD. Nastala je ukrštanjem Jonatana x Zlatnog delišesa. Sorte je triploidna i zbog toga je loš oprašivač, i takođe je velike bujnosti i krupnih plodova. Plodovi su dobro čuvaju (do aprila meseca) s tim što ima lošu osobinu da se pokožica tokom čuvanja masti. Dopunska boja je crvena mada je vrlo teško dobija, zbog toga se koriste klonovi Red Jonaprince, Jonagored. Sazreva oko 10 dana pre Zlatnog delišesa tj. sredinom septembra.

Fuji

Sorta poreklom iz Japana. Nastala je ukrštanjem sorti Ralls Janet x Roze delišes. Zbog svojih roditelja ima sladak ukus i velike je bujnosti. Plod je okruglast relativno krupan. Dopunska boja je crvena. Kasno sazreva i vrlo je sklona alternativnom rađanju pa je zbog toga vrlo bitna mera i proreda plodova, kao i odabir klonova kojih ima jako puno. Po pitanju alternativnosti najmanje problema ima klon Zhen Aztec.



Breburn



Greni Smit

ŠID • PREMA PODACIMA KANCELARIJE ZA POLJOPRIVREDU

Na oranicama primetan pad prinosa

U odnosu na prošlu godinu, prinos suncokreta je umanjnjen za oko 30 posto. On se prošle godine kretao preko 3,5 tone po hektaru, a sada će biti od 1,8 tone do 2,2 tone po hektaru. Najviše je podbacila soja. Prinos ove kulture je umanjnjen između 50 i 60 posto u odnosu na prošlu godinu, a na pojedinim parcelama čak i više od toga – kaže Dejan Vučenović iz Kancelarije za poljoprivredu Opštine Šid



Rastislav prilikom utovara repe

Na oranicama u šidskoj opštini uveliko su odmakli poljoprivredni radovi na skidanju proletoz zasejanih ratarskih kultura, uz primetan pad prinosa. U toku su radovi i na dubokom oranju koje pogoduje za primenu agrotehnike kod svih kultura, a posebno šećerne repe.

Prema rečima **Dejana Vučenovića** iz Kancelarije za poljoprivredu Opštine Šid, povoljne vremenske prilike tokom oktobra išle su na ruku ratarima u obavljanju aktuelnih poljoprivrednih radova na oranicama u šidskoj opštini.

–Uspešno su odmakli svi započeti radovi, a tako je i kod šećerne repe gde je od proletoz zasejanih oko 1.500 hektara povađena polovina uz različite prinose zbog suše. Prinos repe je za sada između 3,5 i



Dejan Vučenović, iz Kancelarije za poljoprivredu Opštine Šid

6 vagona po hektaru, što je dobar prinos, ali oni variraju od primerjene agrotehnike i vremenskih prilika na terenu. Suša je najviše posledica ostavila kada je u pitanju prinos soje i suncokreta. U odnosu na prošlu godinu, prinos suncokreta je umanjnjen za oko 30 posto. On se prošle godine kretao preko 3,5 tone po hektaru, a sada će biti od 1,8 tone do 2,2 tone po hektaru. Najviše je podbacila soja. Prinos ove kulture je umanjnjen između 50 i 60 posto u odnosu na prošlu godinu, a na pojedinim parcelama čak i više od toga – kaže Dejan Vučenović iz Kancelarije za poljoprivredu Opštine Šid.

Zbog posledica ovogodišnje suše i pada prinosa ratarskih kultura, a pogotovo soje i suncokreta, ratari se okreću novim proizvodnjama. To potvrđuju i podaci sa terena od po-

četka jesenje setve koji kazuju da su znatno povećane površine pod uljanom repicom, kulture koja je niz godina bila izbačena iz celokupne proizvodnje.

Ovogodišnjim prinosima nije zadovoljan ni mladi poljoprivrednik iz Šida **Rastislav Đierčan**. On kaže da, kada je u pitanju šećerna repa, ona nije osetila sušu u tolikoj meri kao što su to soja i kukuruz, s obzirom da je repa ratarska kultura koja raste u zemlji, pa zbog toga ne oseti velike vrućine, za razliku od soje i kukuruza koji su iznad zemlje pa "izgore" na visokim temperaturama.

–Ja sam namerno ostavio repu za malo kasniji rok vađenja jer sam pretpostavio i nadao se da bi mogle doći neke zakasnele kiše u septembru, a kada kiše počnu da padaju proces rasta repe se nastavlja. Lepo vreme koje je bilo tokom gotovo čitavog oktobra pogodovalo je za dalje radove, odnosno za vađenje repe. Ne mogu reći da sam prinosom nešto posebno oduševljen, ali nisam toliko ni



Rastislav Đierčan, poljoprivrednik iz Šida

razočaran, kao što sam razočaran prinosom koji sam imao kod soje i kukuruza. Soja je podbacila i njen prinos je umanjnjen čak i do 70 posto, dok je, na primer, kod šećerne repe prinos umanjnjen za nekih 30 posto. Cena šećerne repe nije loša kada je dobar rod, ali za ovakav rod baš i nije nešto posebno visoka, s obzirom da kod repe imam velika ulaganja – puno veštačkog đubriva i puno primene hemijskih tretmana. Čak sedam puta sam vršio tretman protiv repine pipe, a četiri puta zaštitu protiv bolesti. Međutim i pored svega toga, sigurno ću i dogodine opet sejati šećernu repu, nemam nameru da odustajem od nje. Kada je reč o soji, razočarenje ovogodišnjim prinosima će me naterati da ipak smanjim površine pod tom kulturom – kaže poljoprivrednik iz Šida Rastislav Đierčan.

S. Mihajlović
Foto: M. Mileusnić
i privatna arhiva



Žetva soje u Šidu

Setva pšenice

Na oranicama u šidskoj opštini uspešno su odmakli i poslovi na setvi pšenice. U odnosu na prošlu godinu kada je bilo posejano između 200 i 250 hektara, ove jeseni će biti između 800 i 1.000 hektara, što ukazuje na ponovnu ekspanziju ove kulture.

–Letos kada je bila žetva, prinosi pšenice su bili oko 3,4 tone po hektara za opštinu Šid, tako da su se upravo iz tog razloga, a i zbog dobre cene koja je bila oko 41 dinar, poljoprivredni proizvođači i opredelili za ovu kulturu – objašnjava Dejan Vučenović iz Kancelarije za poljoprivredu Opštine Šid.

Promoviše rusinsku tradiciju i običaje

Ova 64-godišnja Rusinka aktivna je i u ženskoj pevačkoj grupi "Bikićanke"

Nevenka Bobalj, Rusinka iz sela Bikić Do, pored Šida, nastavnica koja je penziju dočekala kao laborant, već godinama radi na promociji svog sela i očuvanju tradicije i kulture Rusina. Do sada je učestvovala na brojnim manifestacijama koje prikazuju etno običaje, rukotvorine i gastronomske specijalitete. Takođe, prošle godine je bila i učesnica emisija "Petkazanje" i "Kuhinja moga kraja", u kojoj je kroz razne kulinarske specijalitete predstavila stara rusinska jela koja se prave u ovom delu Srema, a specijalitet njene kuhinje bio je rusinski sos sa gljivama.



Nevenka Bobalj iz Bikić Dola

-Počela sam da kuvam jako rano, jer je mama išla na njivu, pa sam ja htela da joj pomognem. Tada sam i naučila da pravim takozvane "kapušćanike" i "krompljanike", po čemu su Rusini poznati. Vremenom sam usavršila pravljenje specijaliteta koji su karakteristični za naš kraj, a koje danas prenosim mlađim ženama kada traže neke starinske recepte – kaže Nevenka.

To je ujedno bila prilika i da se gledaocima predstave rusinske pesme, običaji i narodna nošnja, s obzirom da je Nevenka i predsednica Udruženja žena "Bikićanke".

Kapuščaniki i krompljaniki

Sastojci: Za testo: brašno, 1l vode, kvasac, šećer, so.

Za fil: propržen kiseli kupus (kapušćaniki) ili pire krompir (krompljaniki), ulje.

Priprema: Umesite testo sa vodom i kvascem, gde ste dodali malo šećera. U brašno dodajte malo soli. Dobro izmesite i ostavite na toplo mesto da nadođe. Kada se testo digno, izručite ga na pobrašnjenu dasku i podelite na male jufkice. Svaku jufkicu razvijte oklagijom, stavite na nju propržen kiseli kupus ili pire krompir, izmešan sa uljem. Ponovo jufkicu pokupite u lopticu, ostavite da malo odstoji, pa je razvijte što tanje i stavite da se prži sa obe strane. Može da se peče i u rerni, ali se u tom slučaju pečeni namažu uljem.



Nevenka na jednom od etno sajmova

-Prošle godine snimljena je jedna lepa emisija o našim običajima u Bikić Dolu za Muzej Vojvodine, gde smo prikazali i našu etno sobu koju imamo u selu i u kojoj se nalaze eksponati iz 19. veka, rezbareni krevet i ormar, šareni sanduk za devojčaku spremu, nošnja od svile i marama, kolevka...Tu je takođe i soba sa izložbom starih fotografija, kao i predmeti koji su se koristili za poljoprivredne poslove i u domaćinstvu. Postavke se dopunjuju za vreme ma-

nifestacije "Rušenje majskog drveta" koja se održava svake godine na prvi dan Duhova. Taj običaj se neguje i čuva jedino još kod Rusina u Sremu, a označava dolazak leta, rodnu godinu i objavljivanje ljubavi momka devojci koja mu se dopada. Do sada je u okviru manifestacije održana izložba marama, kao i odevnih predmeta ženske rusinske nošnje, kao i raznovrsnih tkanina etno-rukotvorina nazvana "Iz ormara naših baka" - priča Nevenka Bobalj iz Bikić Dola.

Ova 64-godišnja Rusinka aktivna je i u ženskoj pevačkoj grupi "Bikićanke", koja nastupa na brojnim festivalima rusinske narodne muzike, poput onoga u Ruskom Krsturu i na Festivalu rusinskih starih pesama „Neka se ne zaboravi“ u Đurđevu. Nedavno su izdale i svoj CD sa rusinskim pesmama, a "Bikićanke" takođe učestvuju i u tradicionalnom Rusinskom balu koji se svake godine organizuje u ovom selu.

S. M.

ŠID • SLAVNA SLAVUJEVIĆ, PRAVI LJUTE DŽEMOVE I SLATKO OD VOĆA I POVRĆA

„Ljuta Sremica“ osvojila srca gurmana

Slavna je svoje originalne proizvode pod motom „I ljuto je slatko“ predstavila na nekoliko sremskih manifestacija, u Erdeviku, Sremskoj Mitrovici, Staroj Pazovi, Surčinu...Ona ističe da sve što je ljuto može biti i slatko i obrutno, sve je stvar doživljaja i samo treba otvoriti svoj um

Nakon što je na Sajmu cveća koji je ovog leta održan u Šidu predstavila svoje proizvode, a to su bili slatko, žele i sok od ruža, Šidanka Slavna Slavujević je dobila poziv od mitrovačkog sveštenika Ljubiše da kao njegov gost učestvuje i u Erdeviku, na "Sremskoj kulenijadi". S obzirom da su na tom štandu gosti bili i bajkeri koji su kuvali pasulj, sremački ponos ovoj Šidanki nije dozvolio da među njim, popove i točeno pivo izađe sa ružama i cvećem, te je dobila ideju da za tu priliku napravi slatko od ljutih paprika.

-To je ideja koju sam ja imala već duže vremena, a tada je samo savsvo spontano izbila na površinu. Odmah sam otišla u prodavnicu i kupila sve ljute paprike koje su bile u ponudi i napravila prvu probnu turu slatkog, da bih videla uopšte



Slavna Slavujević iz Šida

sprema za premijeru slatkog od ljutih paprika. U Erdeviku je ono prihvaćeno fantastično, imalo je dobru prođu i to mi je dalo vetar u leđa, tako da sam zvanično registrovala poljoprivredno gazdinstvo. Nastavila sam da eksperimentišem i sledeće što sam napravila bilo je ljuto slatko od đumbira. S obzirom da nemam internet, nisam mogla da se služim tuđim idejama, tako da sam se oslonila isključivo na svoju kreativnost. Kada sam napravila slatko od kajsija za sopstvene potrebe, sinula mi je ideja da probam da napravim i ljuti džem od kajsije i tako je nastala "Ljuta Sremica". Dodavala sam, oduzimala, probala, bacala, pa ponovo eksperimentisala sve dok nisam napravila džem kojim sam bila u potpunosti zadovoljna, a nakon kajsije, sledili su i ljuti džemovi od maline, ljutih papričica, dinje, kruške, breskve, ananasa... – ovako priča o tome kako je dobila ideju da pravi ljute džemove Slavna Slavujević iz Šida.

Nakon "Kulenijade", Slavna je svoje originalne proizvode pod motom "I ljuto je slatko" predstavila i u Sremskoj Mitrovici, na manifestacijama "Vinski park" i "Zlatni dan vina". Ona ističe da sve što je ljuto može biti i slatko i obrutno, sve je stvar doživljaja, samo treba otvoriti svoj um i dodaje:

-Kod nas postoje predrasude i stereotipi u kombinovanju hrane jer veliki broj ljudi ne želi da proba ta-



Bogat asprtiman ljutih džemova

kve proizvode. Jedino deca nemaju tu vrstu predrasude, nego uvek uzmu da probaju i ne razmišljaju o tome da su ljuto i slatko u suprotnosti jedno sa drugim. Inače, ljuti džemovi su najbolji kada se jedu zajedno u kombinaciji sa grilovanim mesom, sa raznim sirevima, slaninom, kobasicom i dinstanom jagnjetinom, kao i u kombinaciji sa lepim voćnim vinima. Svoje proizvode predstavljam na vin-

skim i gastro manifestacijama i etno danima, još uvek nemam u planu da to ponudim nekom restoranu, jer bih želela najpre da se ljudi naviknu na takve ukuse i da se upoznaju sa ljutim džemovima, jer je ovo hedonistički proizvod u kome uživaju sva čula.

S. Mihajlović
foto: M. Mileusnić
i privatna arhiva



Pčelarenje je plemenito i isplativo zanimanje

Mitrovčanin Dragan Majkić ima samo 29 godina, u ruci „drži“ dva zanata, ali se radije bavi hobijima – pčelarstvom i proizvodnjom lešnika. On kaže da se od njih može živeti

Izučio je za građevinskog tehničara, od oca je naučio i nasledio limarski biznis koji sada vodi sa bratom, bavi se pčelama i proizvodnjom lešnika, a ima samo 29 godina. To je u najkraćem biografija **Dragana Majkića** koji je iznad svega znatiželjan, mlad i porodični čovek otac dvoje dece. On je i čovek koji je mnoge odgovore na pitanja koja ga interesuju dobio sam, čitajući iz knjiga ili tražeći savete od drugih i pritom se ne stideći. Sada, kada je zasnovao lep zasad lešnika – ima 200 grmova u rodu na 44 ara na Fruškoj gori, i kada ima 90 pčelinih društava na tom istom leskaru, ovaj Mitrovčanin privodi kraju gradnju apikomora koja će početi sa radom na proleće i koja će mnogima, smatra on, doneti spas mnogima od alergija, bronhitisa, astme i drugih bolesti.

Upravo zbog te apikomora prve u Srbiji Dragan je došao u žižu interesovanja ovdašnje javnosti pa ga zovu mnogi znani i neznani da se unapred informišu o tome.

Zovu mnogi

- Ima u Sremskoj Mitrovici još jedan čovek sa istim imenom i prezimenom koji je pčelar kao ja. Valjda preko informacija, dobili su znatiželjnici njegov broj, zovu ga, a traže mene. Toliko je postalo učestalo da je njegova supruga našla jednog mog prijatelja i poručila nam da nadjemo neki način da objavimo uz ime i neki naziv kako bi takvi zvali nas, a ne njih – kaže Dragan.

A Dragana Majkića lično su zvali ljudi iz Mostara, Zvornika i drugih mesta da se interesuju za tu apikomoru, terapije, način prijavljivanja



Vrcanje meda

i tretmane, a najčešće kako bi i oni sebi slično uradili jer imaju uslove i potrebu.

Porodica Majkić počela je da se bavi pčelarstvom iz čiste znatiželje, pre pet godina. Dragan je hteo da vidi kako u praksi funkcioniše život pčelinje zajednice, na koji način one skupljaju med, kako nastaje polen, propolis, kako su organizovane. Kasnije je to interesovanje prerاسlo u hobi, povećavao je broj košnica i sad već je pčelarstvo postalo njegov posao i zabava. Prvo je nabavio pet košnica pa kasnije više i više i sada ih ima 90.

Učio iz radoznalosti

- O apikomori i apiinhalacijama dosta sam čitao i uverio se u neverovatna lekovita svojstva vazduha iz košnice. Imam plac na Koruškoj, tu sam postavio prve košnice i kasnije formirao pčelinjak. Što nisam znao pitao sam tog pčelara koji mi je prodao prve pčele ili druge. Kao što su me u početku zanimale pčele tako me sad interesuje apiterapija. Ja nemam nikakvu alergije, ni deca, ali ima moja supruga. Ona je



Zasad lešnika na Fruškoj gori

alergična na ambroziju, pa ćemo na proleće da isprobamo našu komoru na njoj – kaže u šali i zbilji Dragan.

U međuvremenu, ovaj Mitrovčanin upoznao je čoveka iz Bihaća koji već ima apikomoru, stupio je sa njim u kontakt preko Fejsbuka, razjasnio sve nejasnoće, nabavio po njegovim savetima repromaterijal iz inostranstva i slično.

Majkićeva apikomora će imati četiri inhalatora na isto toliko košnica. Ulaz će im biti sa spoljne strane objekta tako da pčele neće dolaziti u kontakt sa posetiocima koji su na tretmanu u apikomori.

- Suština lekovitosti ovog tretmana je u činjenici da vazduh koji se nalazi u košnici sadrži sve pčelinje proizvode i zato je dragocen. Poznajem ljude koji imaju problema sa alergijama i disajnim putevima dobro će im doći. Čuo sam se vezano za ovo sa predstavnicima Pčelarskog saveza i pčelarskih organizacija, inače sam član mitrovačkog udruženja pčelara koji mi pružaju dragocenu pomoć kad god treba – kaže mladi pčelar. On je na svom fejsbuku napravio profil "apikomora" tako sada kontaktira sa zainteresovanimima pa više nema ranijih zabuna u kontaktima.

Majkić smatra da se od pčelarstva može živeti ako imap dovoljno košnica i ako im se posvetiš.

Od meda se može živeti

On se, za sad, a ne žali jer mu je to gotovo stoprocentno radno opredeljenje. Svoje pčele postavio je na dobro mesto - na Frušku goru na

potesu Koruška. Tu su čuvene lipove i druge šume, blizu je Dunav, a to sve pčelama pogoduju. Ni ove godine ne žali se na količinu i kvalitet vrcanog meda.

- Uradio sam šta sam hteo, povezo sam pčelarsku proizvodnju sa pčelarskom radnjom i apikomorom, med sa lešnicima. Mislim da će to biti dobro i ubuduće, ako uspem da proširim pčelinjak, poručuje Dragan Majkić.

Pčele su smeštene u zasadu lešnika koji već daje rod, a lešnik cvet pčelama dobro dodje s proleća jer je prvi cvet za oprašivanje. Uz to lešnici su Majkićevi u stadijumu radjanja, donose mu kilogram dva ploda po žbunu, ima kupca i za plasman ne brine. Kada bi imao više zemlje možda bi proširio proizvodnju lešnika, ali o tome će razmišljati kada dodje vreme.

S.Đaković



Dragan Majkić sa inhalatorom



U pčelinjaku

Talas novih zadruga u Vojvodini

Oračka zadruga u Rumi, osnovana 1883. godine, prva je zemljoradnička proizvođačka zadruga kod Srba u Vojvodini za zajedničko arendiranje i zajedničku obradu zemlje

U novim krajnje nepovoljnim uslovima, seljacima i zanatlijama jedini način da prežive bilo je udruživanje na zadružnim principima. Pre pojave savremenih zadružnih organizacija, funkcionisale su ovčarske zajednice za zajedničko držanje i mužu ovaca i seoske vodenice.

Već 1855. godine u Erdeviku su Slovaci i Srbi osnovali zadrugu naturalno-skla-dišnog tipa pod imenom *Vzajomna syparen* – tzv. zadružni ambar, uzajamnu žitnicu.

Srbi u Vojvodini svoje prve zadruge osnovali su u zanatstvu. To su tri tzv. *kabaničarske zadruge* osnovane u Pančevu 1862. godine, kao proizvođačke zadruge koje su bile prelazni oblik između celovskog i novog sistema udruživanja.

Zemljodjelska zadruga (tzv. Poljoprivredno društvo) u Titelu 1868. godine, predstavljala prvi oblik udruživanja srpskih zemljoradnika u poljoprivredi u Vojvodini. Osnivanje je inicirao ugledni mesni trgovac Mihajlo Krestić. Dve godine posle osnivanja promenila je ime u *Sajkaška zemljodjelska zadruga*. Cilj zadruge je bio da unapređuje materijalno blagostanje, da bude ruka pomoći i prednjači kao uzor u „zemljodjelskoj struci stanovništvu“, kao i da jača zadružno vaspitanje predavanjima o oranju, drljanju, ali i da lakše obezbeduje seme, rasad, drveće...

Zemljodjelska zadruga u Titelu okupljala je zadrugare iz Žablja, Titela i Čuruga. Imala je četiri vrste članova: *osnivači*, koji su ulog plaćali odjednom ili u narednih pet godina; *redovni*, koji su plaćali godišnji iznos; *pomažući*, samo novcem i *počasni* – ugledni ljudi. Osnivači i redovni članovi morali da budu stanovnici titelskog okruga.

Zadruga u Titelu podstakla je osnivanje niza novih zadruga sa ciljem da uzimaju zemlju u arendu i da je zajednički obrađuju. Tako su već 1869. godine osnovane zadruge u Pančevu, Sentomašu (Srbobranu) i Felvaru (Bačkom Gradištu).

U Novom Sadu je 1870. godine osnovana *Srpska zadruga za međusobno pomaganje i štednju* – prva kreditna zadruga na prostorima Vojvodine koja nije imala obeležje zemljoradničke zadruge. Članovi su građani Novog Sada, trgovci, zanatlije i nešto malo novosadskih baštovana. Kamata jebila povoljnija nego kod lihvara, ali i dalje visoka. Zadruga

je uspostavila saradnju sa Svetozarom Markovićem, posle povratka iz Švajcarske, u toku njegovog boravka u Novom Sadu 1872. godine.

Oračka zadruga u Rumi, osnovana 1883. godine, prva je zemljoradnička proizvođačka zadruga kod Srba u Vojvodini za zajedničko arendiranje i zajedničku obradu zemlje. Zasnovana je na čisto ekonomskim principima, na osnovu ugovora na deset godina i po deset forinti članskog uloga godišnje. Prema paragrafu 2. Ugovora (koji nije sačuvan u celosti) zadatak zadruge je „unapređivanje ratarstva udruženom snagom i u opće promicanje ratarskih interesa“. Prema navodima Aleksandra Sandića, novosadskog profesora i propagatora zadruge, u listu *Zastava* 1883. godine, u paragrafu 5. je, između ostalog, zapisano: „...Sav rod od zajednički zakupljene i obdelavane zemlje, jeste zajednička svojina svih zadrugara, a prodaće se onda, kada zadruga odredi; isto tako zadruga zaključuje o podeli privrednog novca.“

Rumski zadrugari zajednički su orali, sejali, kopali i ubirali rod – unoseći jednaku radnu snagu i deleći dohodak na jednake delove, u potesu Barunovac, 17 godina, do 1900. godine. Profesor A. Sandić je oduševljen osnivanjem Oračke zadruge u Rumi, 15 osnivača upoređuje sa ročdejskim zadrugarima i poziva narod na udruživanje, koje je najbolji lek protiv materijalnog propadanja.

Prva zadruga naturalno-skladišnog tipa kod Srba u Vojvodini osnovana je u Čalmi, u Sremu, 1887. godine, pod nazivom „Žitnica – Zobnica“.

Prva srpska zemljoradničko-kreditna zadruga Rajfajzenovog tipa osnovana je u Sremskoj Kamenici 1897. godine, pod uticajem zadružnog teoretičara i propagatora Jaše Tomića.

Prva zemljoradnička zadružna organizacija za zajedničku nabavku i zajedničko korišćenje poljoprivrednih mašina, Srbi u Vojvodini osnovali su 1887. godine u Pardanju (kasnije Ninčičevo), u Banatu, pod nazivom *Društvo za nabavku vršaćke garniture*.

Specijalizovane zemljoradničke zadruge prvi put su osnovane kod Srba u Vojvodini početkom XX veka: *Srpska aračka mlekarska zadruga* u Vranjevu 1901, a *Povrtarska zadruga* u Novom Sadu 1902. godine.

Veoma značajnu ulogu u osnivanju zadruga imali su najpismeniji ljudi tog

vremena – sveštenici i učitelji, koji su ne samo pomagali udruživanje, već i bili članovi zadruga.

Društveno-ekonomske prilike u vreme osnivanja prvih zadruga

Srbija je u XIX veku bila retko naseljena i izrazito seljačka zemlja. Godine 1815. u 18 nahija Beogradskog pašaluka živelo je jedva oko 400.000 duša, da bi se taj broj, velikim prirodnim naraštajem i doseljavanjem življa iz Crne Gore, Bosne, Hercegovine i Makedonije 1875. godine povećao na 1.378.338. Značajnim proširenjem teritorije posle srpsko-turskog rata 1876–1878, odnosno Berlinskog kongresa, Srbija je imala 1.901.736 stanovnika, da bi se taj broj 1900. godine popeo na 2.529.196 stanovnika. Srpsko seljaštvo je pod Turcima živelo najčešće u porodičnim zadrugama.

Krajem XIX veka, iako je, usled razvoja novčane privrede i kapitalizma, uveliko bio u toku proces rasformiranja porodičnih zadruga, kućne zadruge se se još dugo zadržale na srpskom selu. Tako je prema podacima iz 1893. godine seljačkih domaćinstava sa po 6-10 članova bilo 132.880, sa preko 10 članova 31.099 i saviše od 20 članova – 1.904. Poljoprivreda je bila ekstenzivna, a prinosi niski.

Srpski seljaci koristili su vrlo primitivna oruđa za rad: orali su ralom ili drvenim plugom, dok je metalnih plugova bilo veoma malo. U upotrebi su bile ručne vršalice ili vršalice na dolap, koje su pokretali konji. Tek 1891. godine uvedeno je svega 10 vršaćkih parnih mašina, pet sejalica i jedna kosačica. Uz sve to, na kraju XIX veka nepismenost je dostigla 77 procenata, a među seljacima čak 85 odsto. Dugovi su pritiskali seljaštvo koje je moralo da se zadužuje kod seoskih gazda, seoskih mehandžija i trgovaca, državnih činovnika i oficira pod veoma teškim uslovima.

Prve zadruge u Srbiji, zanatsko-proizvođačke i potrošačke, javljaju se se-

damdesetih godina XIX veka. Beograd, koji je bio privredni i kulturni centar, postao je i zadrugarsko jezgro.

Tako, prva zadruga, *Stolarsko-bravarska družina*, osnovana je u Beogradu marta 1870, a već sledeće osnovane su i: krojačke, opančarske, potkivačke i kolarsko-kovačke zadruge. Važio je princip samopomoći, zadrugari su uplaćivali udeo na koji se nije plaćala kamata. Solidarnost je bila ograničena, tako da zadrugari nisu morali da unose u zadrugu sva sredstva za rad, već su jemčili delom imovine. Nije bilo fondova, već su celokupnu dobit zadrugari delili između sebe. Članovi zadruge su mogli da budu samo majstori ali ne i kalfe.

Vrlo brzo posle osnivanja zanatsko-proizvođačkih, u Srbiji se osnivaju i prve potrošačke zadruge. U osnivanje prve takve zadruge u Beogradu 1870. godine pod nazivom *Prva družina za potrošnju u Beogradu* učestvovao je lično i Svetozar Marković. Cilj osnivanja zadruge bio je da se izbegnu posrednici – privatni trgovci i njihova dobit.

Potrošačke zadruge u Srbiji su poslovale gotovo na istim principima prve (Ročdejske) zadruge u svetu. Zadrugari su primenjivali princip samopomoći, a bilo je obavezno kupovanje u zadružnim prodavnicama i to samo za gotov novac.

Jemstvo je bilo ograničeno – zadrugari su jemčili samo imovinom u zadružnoj radnji. Za razliku od zanatsko-proizvođačkih zadruga, u potrošačkim zadrugarima su pri raspodeli dobiti jednu četvrtinu izdvajali u rezervni fond a ostatak su delili između sebe u vidu *ristorna*, srazmerno onome ko je koliko kupovao u zadruzi.

Prva družina za potrošnju u Beogradu imala je svoje organe upravljanja: Skupštinu i Upravni odbor, čiji su članovi bili prodavci u zadružnim prodavnicama. I proizvođačke i potrošačke zadruge su brzo nestajale sa zadružne scene. Tako je prvu potrošačku zadrugu u Beogradu, i Srbiji, posle samo godinu dana preuzeo njen član – trgovac, koji je nastavio da radi samostalno.7

Prva kreditna zemljoradnička zadruga u Srbiji, Vranovo 1894. g.

Na prelasku sa naturalnog na novi robno-novčani način privređivanja, zemljoradnička gazdinstva su bila primorana da se zadužuju, jer država nije uspevala da obezbedi povoljne kredite. Da bi vraćali dugove, seljaci su masovno prodavali svoja imanja. Kako u svojoj studiji *Socijalne funkcije zadrugarstva* navodi rodonačelnik srpskog zadrugarstva Mihailo Avramović, u 1884. godini je prodato 3.395, a samo dve godine kasnije, 1886, čak 5.444 seoskih imanja. Da je na sceni bila proletarizacija sela, potvrđuje i podatak da je u 1885. godini zbog otplata dugova bez zemlje je ostalo 9,14 odsto seoskih gazdinstava.

U takvim uslovima, krajem marta 1884. godine u Vranovu, pored Smedereva, osnovana je *prva kreditna zemljoradnička zadruga u Srbiji*. Inicijator okupljanja

29 zemljoradnika bio je Mihailo Avramović.

Od aprila do oktobra iste, 1884. godine srpski seljani su osnovali još četiri zemljoradničke zadruge: u Azanji, Malom Orašju, Mihailovcu i Ratarima. Već sledeće godine u Srbiji je bilo 12 zadruga, a zadružni pokret se širio prema Šumadiji, Mačvi, Pomoravlju, Krajinu i drugim područjima Srbije. Godine

1900. broj zadruga u Srbiji je iznosio 219, a pred Balkanski rat, 1912. godine, čak 650.8 Kreditne zemljoradničke zadruge u Srbiji su formirane po uzoru na Rajfajzenove zadruge u Nemačkoj: sredstva za rad su bili udeli zadrugara, koji su bili mali i nisu donosili kamatu; solidarnost među zadrugarima je bila neograničena – za svoj rad garantovali su celokupnom svojom imovinom; fondovi zadruga su bili nedeljivi, teritorija poslovanja ograničena, a funkcije u zadrugama su bile volonterske – nisu donosile novac.

Važni datumi u zadrugarstvu Srbije

1895. Osnovan Glavni savez srpskih zemljoradničkih zadruga (osnovalo ga je 11 zadruga sa sedištem u Smederevu, da bi se 1898, kada je u Srbiji bilo 65 zemljoradničkih zaruga, sedište preselilo u Beograd).

1897. Osnovan Savez srpskih zemljoradničkih zadruga sa sedištem u Zagrebu (jezik srpski, pismo ćirilica);

1898. Kralj Aleksandar I doneo Ukaz o proglašenju Zakona o zemljoradničkim i zanatskim zadrugama.

1900. U Srbiji je bilo više od 650 zadruga.

1923. Glavni savez se spojio sa Savezom u Zagrebu (posle čega je bilo ukupno 1.962 zemljoradničke zadruge).

1937. Donet Zakon o privrednim zadrugama Kraljevine Jugoslavije.

1946. Ustavom su naglašeni uloga i značaj opštih i seljačkih radnih zadruga (SRZ), koje su nastajale po ugledu na sovjetske kolhoze. Intervencijama države smanjuje se poverenje u zadruge, u čijem radu dolazi do udaljevanja od zadružnih principa.

1949. Donet Osnovni zakon o zemljoradničkim zadrugama Federativne Narodne Republike Jugoslavije.

1953. Reorganizacija seljačkih radnih zadruga. Na značaju dobijaju opšte zemljoradničke zadruge.

1957–1965. Period relativno uspešnog razvoja zadrugarstva.

1974. Donet Ustav SFRJ.

1976. Donet Zakon o udruženom radu (ZUR), kojim se zadruge ukidaju. Zadruge postaju osnovne organizacije udruženog rada (OOUR) pri radnim organizacijama (RO), odnosno poljoprivrednim kombinatima i složenim organizacijama udruženog rada (SOUR).

1989. Vraćanje zadrugama – nominalno zadruge ponovo dobijaju svoj nekadašnji status, ali bez imovine, koja je pripojena poljoprivrednim kombinatima, RO i SOUR-ima (zadružna svojina ponovo se uvodi kao ravnopravni oblik svojine amandmanima na Ustav SFRJ iz 1988. godine).

1990. Donet novi Zakon o zadrugama, čijim odredbama je omogućeno formiranje zemljoradničkih zadruga kao samostalnih pravnih lica. Osnovne organizacije kooperanata se organizuju kao zadruge, ali bez zadružne imovine.

1996. Zakon o zadrugama obavezuje da se imovina ranijih zadruga, koja je organizacionim i statusnim promenama prenetu bez naknade drugim korisnicima mora vratiti zadrugarima čija je imovina bila.

2015. Donet Zakon o zadrugama Republike Srbije.

Nastaviće se

(Preuzeto iz knjige Vodič kroz zadrugarstvo Srbije, autori Danilo Tomić, Branislav Gulan, Risto Kostov)



AGRARNE REFORME JUČE, DANAS I SUTRA (7)

Za dve decenije izgubili smo 600.000 stanovnika

Ako se odluče da rode, prosečan broj dece na jednu ženu je 1,4, a treba da bude 2,1, da bi se obezbedilo prosto obnavljanje stanovništva, da nas ima onoliko koliko nas je bilo

Piše: **Branislav Gulan**

Srbija ima negativan prirodni priraštaj od 1992. godine i od tada izgubila je više od 600.000 stanovnika i sve to utiče na poremećenu starosnu strukturu, izjavila je rukovodilac Oseka za demografiju Republičkog zavoda za statistiku Srbije **Gordana Bjelobrk**.

"Svake godine Srbija gubi jednu opštinu od 35.000 stanovnika", rekla je Bjelobrk u emisiji "Okruženje" u produkciji Centra za demokratiju i pomirenje u jugoistočnoj Evropi - CDRSEE i dodala da je u Srbiji sve više starih, a sve manje mladih koji su tu i koji ne žele ili ne mogu da rode. "Ako se odluče da rode, prosečan broj dece na jednu ženu je 1,4, a treba da bude 2,1, da bi se obezbedilo prosto obnavljanje stanovništva, da nas ima onoliko koliko nas je bilo", rekla je Bjelobrk.

Kaže i da, nažalost, ako se krene od nataliteta, mortaliteta i migracije, Srbi će biti stariji za tri godine i prosečna starost biće 46 godina, svaki četvrti stanovnik biće stariji od 65 godina i biće nas negde oko 6,5 miliona, "uz najbolje pretpostavke".

Slični problemi i u okruženju

Miljenko Brekalo sa Instituta društvenih nauka u Zagrebu kaže da je depopulacija sela u Hrvatskoj bila karakteristična za '60. i '70. godine, kada su ljudi odlazili u grad i tražili posao, a jedan deo populacije odlazio u inostranstvo, na takozvani privremeni rad, sa koga se većina nije vratila.

S druge strane, kaže Brekalo, poslednjih 20 godina, trend depopulacije prisutan je i u gradovima, iz više razloga, jedan deo privrednih preduzeća je stradao tokom ratnih razaranja, zatim proces privatizacije je uništio određeni broj privrednih subjekata i ljudi su ostali bez posla, a industrijski rad nije na predviđenom nivou.

"Usled toga, jedan deo naroda otišao je u inostranstvo, ili je još uvek nezaposlen. Čim nemate materijalnih sredstava za život, ne zasnivate porodicu, onda nema ni novorođenih i to je negativan trend koji će imati velike posledice u Hrvatskoj, ali i u okruženju situacija je identična", smatra Brekalo.

Univerzitetski profesor **Miroslav Doderović** iz Crne Gore, s druge strane, kaže da je Crna Gora po statističkim podacima izuzetak u regionu, da ima pozitivne pokazatelje, kada je u pitanju prirodni priraštaj i u prethodnim decenijama konstituisala se kao održivi demografski sistem, koji se nalazi u demografskoj ravnoteži. "Mi smo, zajedno sa Kosovom, izuzetak u celom regionu. Crna Gora u prethodnim decenijama svrstavala se u zemlje sa visokim natalitetom i to možemo objasniti tradicionalnim faktorima, bila je poželjna višočlana porodica, zbog različitih istorijskih, političkih i vojnih razloga", smatra profesor. Dodaje da je takođe Crna Gora jedina od bivših republika Jugoslavije koja nije doživela neposredna ratna razaranja, imala je političku stabilnost i svi ti faktori su, smatra, uticali pozitivan prirodni priraštaj.

Damir Josipović sa Instituta za narodna pitanja iz Slovenije rekao je da se u njegovoj zemlji očekuje, za 20-30 godina, jedina stagnacija stanovništva, ali naglašava da će se bitno promeniti struktura. "Udeo starijih osoba bitno će porasti, dok će se udeo mladih od 15 godina bitno smanjiti, zato što dolazimo u novi ciklus relativno malobrojnih generacija koje mogu da očekuju da će imati decu", kaže Josipović. Ukazuje i da se promenila definicija broja stanovništva i da se više u stalno stanovništvo ne ubrajaju "gastarbajteri" i da je sada princip uobičajenog prebivališta.

Istraživanje agencije IPSOS pokazalo je da više od 80 odsto građana drži u regionu označava problem bele kuge kao izrazito značajno društveno i nacionalno pitanje, a posebno visok stepen značaja ovoj temi pridaje se u Srbiji i Hrvatskoj.

Građani takođe smatraju da politički establišment poklanja premlađe pažnje tom pitanju i u tom pogledu javnost u Srbiji i Hrvatskoj ponovo je najkritičnija prema svojim vladama. (zabeleženo novembra 2016.g)

Selo sa tri stanovnika

Već decenijama, sela u Srbiji propadaju i ekonomski i demografski. Na spisku sela koja još nisu ugašena, crnotravsku mahalalu Dečeve održava još



Mora se popraviti nepovoljan položaj poljoprivrede u odnosu na industriju

samo troje stanovnika. Posle 76 godina u crnotravskoj mahalali Dečeve osvešten je krst. Celu akciju pokrenula je Bilja Dojčinović koja živi i radi u Beogradu i nada se da će osvećenje krsta doprineti duhovnoj obnovi ovog kraja. U mahalali Dečeve danas žive samo tri starije osobe. Sveštenik u mahalalu nije zakoračio 76 godina. Nekada je u mahalali živelo mnogo ljudi. Škola je bila puna dece. Porodica Dojčinović je za početak odlučila da se ovoj i drugim mahalama vrati život. U Dečevu je za početak sagrađen krst kao simbol okupljanja i povratka korenima. Posle 76 godina došao je i sveštenik Nikola Aćimović koji smatra da je ovaj događaj izuzetno važan za ovaj kraj i njegov opstanak, jer se ljudi vraćaju veri, vraćaju se svojim korenima. Mahala Dečeve je deo mesne zajednice Brod, a Brod je nekada bio opštinski centar. Ovaj primer daju nadu da će se ljudi koji su ovde rođeni i njihovi potomci ovde vraćati rodnom kraju.

Prazne desetine hiljada kuća

Širom Srbije danas je prazno oko 50.000 kuća, a na 150.000 njih piše - trenutno niko ne stanuje ovde! Je-

dan od najvećih strukturno razvojnih problema srpskog društva danas jeste brzo smanjivanje seoskog stanovništva (depopulacija sela) koja prevazilazi tempo smanjivanja poljoprivrednog stanovništva (deagrarizaciju). U 60 odsto srpskih sela smanjuje se broj stanovnika odseljavanjem. To su sela sa starijim stanovništvom, u njima je natalitet sve manji, smrtnost sve veća, prirodni naraštaj nulti ili negativan, te je depopulacija još izraženija od imigracije. Pošto je u ovim selima stanovništvo većinom poljoprivredno (preko 60 odsto), to se depopulacija sela manifestuje i kao senilizacija i devastacija poljoprivrede i svih seoskih područja udaljenih od glavnih komunikacija, većih gradova i opštinskih centara bez industrijskih pogona, komunalne i socijalne infrastrukture i bez razvojne perspektive. U srpskim selima danas imamo situaciju da u njima nema ko da radi, a u gradovima da nema šta da se radi! Populaciona politika u ovim krajevima bi se morala temeljiti na odgovarajućoj ekonomskoj, agrarnoj, regionalnoj razvojnoj i kulturnoj politici - bitno različitoj od sadašnje koja je mlade ljude istiskivala iz sela i poljoprivrede. U tom pogledu je veoma značajno da se popravi i

dalje nepovoljan položaj poljoprivrede u odnosu na industriju, da se pređe na decentralizovan model industrijalizacije i urbanizacije, da se mnogo više investira u saobraćajnu i komunalnu infrastrukturu seoskih područja, da se obezbedi socijalno (zdravstveno, penziono i invalidsko osiguranje) i kulturno prosvetavanje poljoprivrednika. To bi u nekom slučaju bio program koji bi zauzvatio deagrarizaciju i depopulaciju. Brza i preterana deagrarizacija je, umesto ranije agrarne prenaseljenosti, prouzrokovala drugu krajnost - industrijsku i urbanu prenaseljenost. Prva je starija, a druga novi veliki problem srpskog društva. Gradski život je skup, nestašica stanova je velika, fabrike su prepune suvišnih radnika (u Srbiji je zvanično 700.000 nezaposlenih, a neznatno bližu milion (ili 24 odsto radno sposobnih), a u našim selima su mnoge njive tih istih ljudi neobrađene (računa se na najmanje 400.000 hektara). Brza industrijalizacija svuda izaziva stihijno i haotično prostorno pomeranje ljudi, njihovo gomilanje u gradovima i praznjenje sela. Sve to dovelo je do toga da je u tradicionalnom selu uvek bilo vremena i na pretek, dok u savremenom - ono prebrzo ističe.

(Nastaviće se)

Selu vratiti mladost za opstanak i ostanak

- od 4.709 sela u Srbiji 1.200 je u fazi nestajanja!
- prosečna starost stanovništva u Srbiji je 43 godine. Čak 18,7 odsto stanovništva starije je od 65 godina! naša zemlja je na šestom mestu u Evropi po starosti stanovništva!
- u Srbiji je tek svaki četvrti preduzetnik i svaki 17. vlasnik preduzeća mlađi od 40 godina!
- u selima Srbije je oko 260.000 momaka koji su zakoračili u petu deceniju života i nisu zasnovali porodice. u selima ima i oko 100.000 devojaka koje takođe nisu zasnovali porodice. Da imaju porodice bilo bi 500.000 stanovnika više;
- oko 150.000 mladih u Srbiji koji bi mogli da stvaraju novu vrednost i nacionalni dohodak, niti rade, niti se školuju!
- svaki treći ili četvrti mladi čovek koji traži posao je stariji od 15, a mlađi od 25 godina. ta slika mora da se promeni;
- poljoprivredom se bavi oko dva miliona žitelja Srbije!

- u selima se nalazi više od 400.000 hektara neobrađenih oranica! Istovremeno u selima je čak 50.000 praznih kuća bez vlasnika, a u još 150.000 niko ne živi!
- u Srbiji je bez posla 32.000 agrarnih sručnjaka (među njima 5.523 inženjera poljoprivrede, 46 doktora nauka i 418 magistara), ostali su sa srednjom spremom!
- šansa za njihovo zapošljavanje postoji na sopstvenom gazdinstvu svojih roditelja, na komercijalnim farmama, zadrugama (ima ih blizu 2.000), u agrobiznis kompanijama, konsalting kućama, u uslužnom sektoru koji je u funkciji razvoja poljoprivrede i potreba seoskog stanovništva...
- za rešavanje ovih problema, mladih preuzetnika, očekuje se podrška nadležnih ministarstava u Vladi Republike Srbije i Vojvodine za: poljoprivredu, rad, zapošljavanje, privredu, lokalnu samoupravu, finansije, nbs, zadržanih saveza;

- Problemi sela su veliki. nestajanje sela znači i nestajanje Srbije!
- u Srbiji danas 1.034 sela imaju manje od po 100 žitelja, u njoj je danas gotovo 100 potpuno praznih naselja, dok 85 ima ima manje od po deset stanovnika;
- u 86 odsto naselja opada broj stanovnika;
- njive se obrađuju sa 408.000 traktora i 25.000 kombajna koji su stari skoro dve i po decenije!
- poštu nema 2.000 sela;
- čak 500 sela nema asfaltni put i vezu sa svetom;
- u 400 sela u Srbiji nema ni prodavnice!
- u 2.760 sela nema vrtića;
- u 230 sela nema osnovne škole;
- u dve trećine sela ne postoji veterinarska ambulanta iako je glavno zanimanje poljoprivreda;
- teški uslovi za život, udaljenost od gradova, loša mreža puteva i gotovo nikakve šanse za zaradu, osim obrade zemlje najčešći



Malo je sela sa novim putevima

su razlozi zbog čega su proteklih decenija sela desetkovana;

- selu treba ambulanta, frizer, apoteka, automehaničar, prodavnice, bioskop... žiteljima najvećeg broja sela u Srbiji nedostupna je većina sadržaja za iole normalan život;

- stagnaciju i demografsko propadanje sela možemo da sprečimo samo politikom uspešnog ruralnog razvoja, koje se neće ticati samo poljoprivrede, već i svih ostalih zanimanja i usluga;

Primena toplotnih pumpi u povrtarstvu i domaćinstvu

Piše: **Dr Miladin Brkić, Poljoprivredni fakultet, Novi Sad**

Toplotna "pumpa", "termo-pumpa" ili "dizalica toplote", kao uređaj, obezbeđuje prenos toplote sa tela niže na telo više temperature, pri malom utrošku rada. Kao izvor toplotne energije toplotne pumpe mogu da koriste: spoljni okolni vazduh, geotermalne vode, otpadne vode, reke, jezera, mora, zemljište, sunčevu energiju i druge izvore toplote.

Toplotne pumpe predstavljaju radne rashladne mašine kod kojih se dovođenjem rada nekoj materiji u termodinamičkom ciklusu obezbeđuje prenos toplote sa tela niže na telo više temperature. Za razliku od klasičnih rashladnih uređaja (hladnjaka, zamrzivača), toplotne pumpe služe, osim za hlađenje, i za grejanje nekog prostora – materije (vazduha ili vode) na račun odvođenja toplote iz okoline. Ta okolina predstavlja toplotni izvor koji se nalazi na nižoj temperaturi od temperature grejanog prostora. Taj prostor može da bude: plastenik, staklenik, štala, radionica, hala, kuća ili zgrada. Ovaj prenos toplote ostvaruje se uz određen utrošak rada, koji je niži od utroška rada na klasičan način. Praktično, rad toplotnih pumpi u tehnici bazira se na mogućnosti korišćenja dela toplote toplotnog izvora, koji ima nižu temperaturu od one koja je potrebna korisniku toplote. Ovaj uređaj za sredstvo grejanja ne koristi električne grejače, nego paru rashladnog sredstva koja se nalazi unutar same instalacije i obavlja kružni proces.

U toplotnoj pumpi nalazi se rashladna instalacija koja najčešće koristi pare rashladnih sredstava R 407C, R 410 A ili R 134 A, sa rashladnim kapacitetom od 5 - 183 kW i sa grejnim kapacitetom od 5,5 - 204 kW. Rashladno sredstvo u tečnom stanju na pritisku okoline prolazi kroz isparivač (zmijastu cev), prima toplotu od toplotnog izvora (materija niže temperature od grejanog prostora), isparava, kompresor tu paru sabija, troši izvesnu količinu rada i podiže temperaturu pare na temperaturu okoline, istovremeno podiže se i pritisak pare, para prolazi kroz kondenzator (zmijasta cev-rešetka iza frižidera), toplota prelazi sa pare na okolni vazduh (ili vodu), para se kondenzuje (utečnjava), a pritisak rashladnog sredstva ostaje povišen. Da bi grejni ciklus mogao da se zatvori, tečno rashladno sredstvo se prigušuje u prigušnom ventilu ili u kapilarnoj cevi, do postizanja pritiska okoline. Ovo prigušivanje zove se "adijabatsko prigušivanje", tj. bez dovođenja

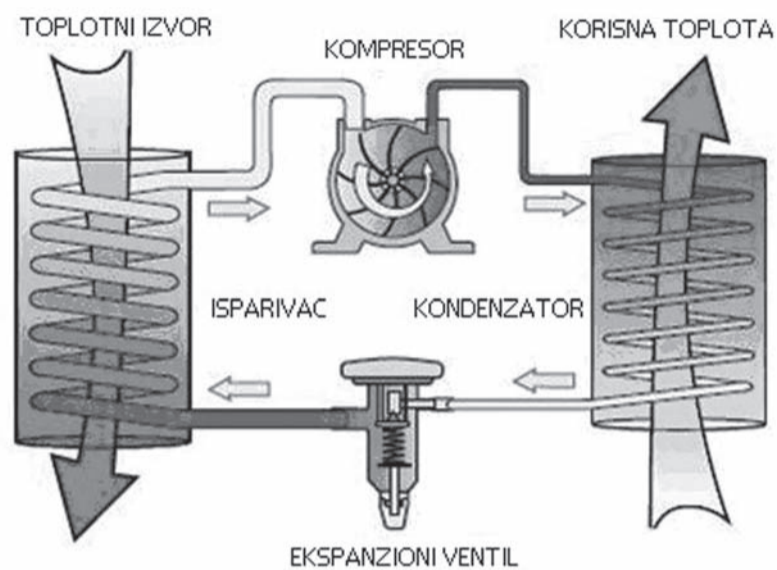
i odvođenja toplote. Prigušena tečnost ekspandira, širi se izentalpski i smanjuje joj se pritisak na pritisak okoline. Kondenzovana i prigušena rashladna tečnost odvodi se u isparivač i na taj način zatvara se grejni ciklus. Na ovaj način "pumpa" (prebacuje) toplotnu energiju sa tela niže temperature (voda, zemljište, vazduh) u prostor koji se zagreva (vazduh, voda, zemljište, sušara i dr.).

Za spoljnu temperaturu vazduha veću od +5°C utrošak električne energije je tri puta manji za grejanje sa toplotnom pumpom.

Na sl. 1 šematski je prikazan proces grejanja prostora. Ovakav kružni proces (ciklus) koristi toplotna pumpa koja ima prevashodni zadatak da obezbedi grejanje u zimskom periodu, a hlađenje u letnjem i da održava određenu temperaturu u prostoru. Dakle, toplotna pumpa može da se iskoristi i za hlađenje nekog prostora (klima komora), ako se isparivač postavi u taj prostor. U tom slučaju "pumpanje" toplote obavlja se u suprotnom smeru, tj. iz prostora za hlađenje u prostor za grejanje. U letnjem periodu toplotna pumpa može da služi za rashlađivanje prostora (štale, staklenika, plastenika, itd).

Toplotne pumpe proizvođača "Alfa klima", Knjaževac, su tipa AK TP "voda-voda" ili "vazduh-voda" (oznaka VW). Rashladno sredstvo (fluid) je: R 407C i R 410 A. Kompresor je hermetički zatvoren. Isparivač i kondenzator su koaksijalni. Regulacija rada uređaja je automatska.

Voda sa temperaturom višom od 8°C je veoma pogodan izvor toplotne energije za stabilan rad agregata preko cele godine, bez obzira na spoljašnje temperature vazduha. Kao odličan izvor toplotne energije pokazala se geotermalna ili podzemna voda, koja ima višu temperaturu od 8°C. Za geotermalnu ili podzemnu vodu potrebno je iskopati 2 ili 4 bunara, jedan ili dva za izvor vode, a jedan ili dva za vraćanje iskorišćene vode u zemlju. Dubina bunara za podzemnu vodu treba da je preko 15 m, zavisno od mesta i fizičkih karakteristika zemljišta. U zavisnosti od temperature i izdašnosti toplotnog izvora (vode) ovim uređajima može da se ostvari visok stepen grejanja i hlađenja (leti). Transformacijom energije iz toplotnog izvora u sekundarnom kolu instalacije za klimatizaciju obezbeđuje se realni stepen grejanja (od 3,2 do 4 puta jeftiniji od kWh električne energije). Instalacije s ovim tipom



Slika 1. Toplotna pumpa u procesu grejanja

toplotnih pumpi obezbeđuju ekonomičnije zagrevanje objekata i veću ispravnost investicije.

Toplotnom pumpom zagreva se voda: za podno i vazdušno centralno grejanje prostora, pripremu sanitarnih tople vode i za tehnološke procese grejanja i hlađenja proizvoda. Potiskivanje okolnog vazduha preko isparivača u primarnom kolu obavlja se ventilatorom ili ventilatorima, zavisno od kapaciteta toplotne pumpe. Zagrejana voda u sekundarnom krugu potiskuje se cirkulacionom pumpom.

Uređaj toplotne pumpe ima oblik sanduka. Dimenzije toplotnih pumpi, kao kompaktnih uređaja, iznose: širina 0,6 do 2,3 m, debljina (dužina) 0,6 do 1,0 m i visina 1,1 do 1,2 m.

U prodaji se nalaze rešenja toplotnih pumpi s oznakama VW: 40, 50, 64, 80, 100, 125, 160, 200, 320, 480 i 640. Rashladni kapacitet toplotnih pumpi iznosi od 11,7 do 182,4 kW, grejni kapacitet od 13,4 do 203,2 kW, apsorbirana snaga 6,6 do 50 kW protok fluida kroz sekundarno kolo 2,5 do 64,8 m³/h, a kroz primar 1,7 do 13,28 m³/h. U uređaj može biti instalirano više kompresora što zavisi od rashladnog kapaciteta. Električne karakteristike toplotne pumpe su: jačina električne energije 7 do 90 A, napon 380 V i frekvencija 50 Hz. Na slici 2 prikazan je spoljašnji izgled toplotne pumpe tipa AK TP – "voda – voda", "Alfa klima" u Knjaževcu.

Na slici 3 i 4 šematski je prikazana instalacija toplotne pumpe sa dva ili četiri bunara.

Toplotne pumpe "Atlas termal" firme "Lumen" iz Slovenije su tipa "voda-voda" ili "vazduh-voda". Toplotne pumpe ovog proizvođača su najefikasnije ukoliko se koriste na objektima sa podnim grejanjem, a mogu da se koriste i na sistemima grejanja sa radiatorima ili grejnim registrima iznad poda, dok neki modeli toplotnih pumpi imaju mogućnost da greju sanitarnu vodu za domaćinstvo. Prednost ovih toplotnih pumpi jeste ta što ima odnos uložene i dobijene energije, koji se naziva koeficijent iskorišćenja ili na engleskom skraćeno C.O.P. i kreće se od 1:3 pa čak i do 1:5, tako da, na primer, za uloženi 1 kWh električne energije može da se dobije 3-5 kWh toplotne energije, u zavisnosti od vrste toplotne pumpe, vrste sistema grejanja i izvora toplote iz prirode. Na sl. 5 šematski je prikazana primena toplotne pumpe "Atlas termal", firme "Lumen" u Sloveniji.

Toplotna pumpa firme "Tera term" u Subotici funkcioniše kao rashladni uređaj koji je u stanju da eksploatiše toplotnu energiju zemlje. 65-75 % od stvorene toplotne energije za grejanje, toplotna pumpa crpi iz zemlje, a ostatak toplote 35-25 % se stvara korišćenjem električne energije za pokretanje elektromotora kompresora, bunarske i cirkulacione pumpe. Iz bunara u toplotnu pumpu bunarska pumpa transportuje toplotnu energiju posredstvom podzemne vode. Podzemna voda stalno ima temperaturu od 13-14°C, toplotna pumpa je u stanju da od ove relativno hladne vode oduzima toplotnu energiju, ohladivši je na 6-10°C. S ovog relativno hladnog nivoa, korišćenjem električne energije kompresor podiže nivo toplotne energije na željeni stepen, od 25-50°C. Tako stvorenu toplotnu energiju kružno strujeća voda transportuje u grejna tela. Cirkulaciona pumpa vrti grejnu vodu. Veća je ušteda ako grejna tela imaju veću površinu, tada i sa hladnijom grejnom vodom se postiže željena temperatura u prostoru koji se greje, a toplotna pumpa ekonomičnije radi. Primena radijatora je moguća, ali zahteva ugradnju više rebara. Postoje celishodna rešenja za primenu podnog, visinskog, plafonskog ili zidnog grejanja. Kod dobro izvedenog podnog grejanja temperatura polazne grejne vode nikada ne prelazi 35°C. Na slici 6 prikazana je blok šema geotermalne toplotne pumpe firme "Tera term" u Subotici.

Toplotne pumpe tipa PHRV,

PMHRV, PMERV/PMHRV – "voda – voda", proizvođača "Technibel", Francuska su sličnih tehničkih karakteristika kao pumpe "Alfa klima" u Knjaževcu. Toplotna pumpa je izgrađena u obliku sanduka. Dimenzije toplotne pumpe su: širina 0,975 do 2 m, debljina (dužina) 1,05 do 2,2 m i visina 1,175 do 2 m.

Oznake pumpe tipa PHRV su: VW22, 25, 32 i 36, tipa PMHRV su: VW2044, 2050, 2064 i 2072 i PMERV/PMHRV su: VW2088, 2100, 2128 i 2144. Rashladni kapacitet toplotnih pumpi iznosi od 20,8 do 139,3 kW, grejni kapacitet od 24 do 163 kW, protok fluida kroz sekundarno kolo 4,21 do 27,0 m³/h, maksimalni pritisak grejanja 25 do 185 kPa. U uređaj može biti instalirano više kompresora, što zavisi od rashladnog kapaciteta. Električne karakteristike toplotne pumpe su: maksimalna snaga 11,8 do 66 kW, jačina električne energije 22,7 do 108 A, napon 440 V i frekvencija 50 Hz. Delovi pumpe su slični s ostalim pumpama. Regulacija rada pumpe je automatska. Na slici 7 prikazan je izgled toplotne pumpe proizvođača "Technibel" u Francuskoj.

Toplotne pumpe "Standard" i "Standard plus", tip EARW "voda-voda" i "vazduh-voda", proizvođača "Aros Umwelttechnik" iz Berlina, Nemačka, imaju slične tehničke karakteristike, kao i ostale toplotne pumpe.

Faktor grejanja toplotne pumpe:

Faktor grejanja pokazuje koliko puta više energije se dobija iz uređaja od električne energije, koju uređaj troši za svoj pogon. Faktor grejanja zavisi od vrednosti temperature prostorije T, koja se greje i razlike temperature prostorije T od temperature okoline To.

$$\eta_g = Q_{od}/L_k = (Q_d + L_k)/L_k = T/(T - T_o) > 1$$

gde su:

Q_{od} – odvedena količina toplote od pare rashladnog fluida

L_k – rad kompresora

Q_d – dovedena količina toplote rashladnom fluidu od toplotnog izvora

T – temperatura prostorije koja se greje [°C]

T_o – temperatura okolnog vazduha [°C],

Faktor hlađenja toplotne pumpe

Faktor hlađenja pokazuje koliko puta više energije se dobija iz uređaja od električne

energije, koju uređaj troši za svoj pogon. Faktor hlađenja zavisi od vrednosti temperature

okoline To i razlike temperature T prostorije koja se hladi od temperature okoline To.

$$\eta_h = Q_d/L_k = Q_d/(Q_{od} + Q_d) = T_o/(T - T_o) <=> 1$$

Postupak određivanja veličine površine za grejanje

Ako se pretpostavi da je za grejanje 1 m² površine plastenika potrebno obezbediti 250 W/m², onda može da se izračuna potrebna snaga toplotne pumpe, ukoliko je poznata ukupna vrednost zagrevne površine. Na primer, ako je površina koju obuhvataju plastenici 800 m², onda je potrebno nabaviti toplotnu pumpu za grejanje plastenika termičke snage od 200 kW, ili za površinu od 400 m², potrebna je dvostruko manja snaga, toplotna pumpa od 100 kW.



Slika 4. Šematski prikaz toplotne pumpe sa dva ili četiri bunara



BILJEM PROTIV KARCINOMA

Kako sprečiti pojavu tumora na dojci

Klonite se alkohola. Što više pijete, to je veći i rizik da obolite od raka dojke. Alkohol, kako se čini, ometa sposobnost jetre da odstranjuje višak estrogena iz organizma. A sa izloženošću estrogenu, kažu istraživači, raste i rizik od pojave raka dojke.

Jedite voće živopisnih boja. Voće i povrće su dobri izvori vitamina C i beta-karotina, koji su veliki borci protiv kancera. To se naročito odnosi na svetlonaradžasto, žuto, crveno i zeleno voće i povrće, kao što su mirišljave dinje, pomorandže, breskve, slatke crvene paprike i spanać.

Kupus, prokelj, kelj i sličan zeleniš takođe su bogati fitohemikalijama (lekovitim hemikalijama prirodno sadržanim u biljkama) koje mogu da inhibišu sintezu estrogena i zaštite vaš organizam od preopterećenja tim hormonom. Rezultati jedne studije pokazali su da je najmanje verovatnoća za pojavu raka dojke postojala kod žena koje su jele najviše voća i povrća.

Uzmite maslinovo ulje. Budući da se sastoji mahom od mononezasićenih masnoća, maslinovo ulje ne utiče na vaš organizam onako kako to čine zasićene masnoće (ima ih u masnoćama životinjskog porekla i nekim masnoćama biljnog porekla, kao što su palmino i kokosovo ulje).

Jedna grčka studija, koja je obuhvatila više od 2.000 žena, ukazuje na to da je kod onih više od jednom na dan uzimaju maslinovo ulje, rizik od pojave raka dojke za 25 odsto manji nego kod ostalih.

Sladite se sojom. Soju u zrnu, sojine mrvice, šnicle od soje, mleko od soje i ostale namirnice na bazi soje bogate su fitoestrogenima, biljnim hemikalijama koje, izgleda, štite od raka dojke. Pošto se ta jedinjenja vezuju za estrogenske receptore u organizmu, uzimaju mesto telesnom estrogenu, za koji se sumnja da predstavlja „gorivo“ za rak dojke.

Žene iz zemalja u kojima je soja okosnica ishrane u mnogo manjoj



Slatke crvene paprike dobri izvori vitamina C i beta-karotina, koji su veliki borci protiv kancera

meri oboljavaju od ove opake bolesti.

Jedite masnu ribu. Riba poput tune i lososa sadrži supstance poznate kao omega-3 masne kiseline. Laboratorijski miševi kojima su ubrizgane ćelije humanog kancera dojke, hranjeni ovom vrstom masnih kiselina oboljevali su od sitnijih i manje intenzivnih tumora.

Ubacite i malo lanenog semena. Ovo, sitno jestivo seme sadrži supstance poznate kao lignini, za koje se čini da pomažu u borbi protiv raka dojke.

Studije rađene na Univerzitetu u Torontu ukazuju na to da laneno seme sprečava napredovanje raka dojke. Sameljite ga u mlinu za kafu, jer se tako lakše vari. Tako meveno, posipajte ga po ceralijama ili salatama.

Laneno ulje vam, međutim, ne obavlja posao; ne sadrži dovoljno lignina.

Radikalno smanjite unošenje masnoće. Populacione studije pokazuju da je rizik od raka manji u zemljama u kojima ishrana tradicionalno sadrži malo masnoće dok je, pak, malo veći u zemljama čija je ishrana tradicionalno masna. Nažalost, umereno smanjivanje masne hrane kao da nije od velike pomoći. Morate da idete na radikalne mere.

Najedite se vlakana. Ishrana bogata vlaknima može da pomogne organizmu da se očisti od suvišnog

estrogena. Takođe, pomoći će vam i da kontrolišete telesnu težinu, jer vas velika zapremina vlaknastih namirnica zasiti pre no što uspete da unesete mnogo kalorija.

Izazivaju li hormoni rak?

Prilikom hormonskih terapija na bazi estrogena i progesterona koji se obično prepisuju milionima žena u menopauzi, postoji mnogo veće mogućnosti nego što se to do sada mislilo, za nastajanje raka dojke. Zaključci obimnog istraživanja mogu da dovedu u pitanje neophod-

nost tavog načina lečenja za veliki broj žena, ocenjuju specijalisti iz te oblasti. Tim američkih naučnika sa Nacionalnog instituta za rak u Rokvilu, pod vođstvom doktorke Ketrin Šerer ispitan je lekarske kartone 46.355 žena u menopauzi koje su lečene između 1980 i 1995 godine a od tog broja otkriveno je 2.082 slučaja raka dojke.

Naučnici su konstatovali da je rizik od raka dojke za 20 odsto veći kod žena koje su manje od četiri godine lečene estrogenom u odnosu na one koje nisu dobijale takve terapije.

Međutim, rizik veći od 40 odsto postoji i za žene koje su dobijale terapiju estrogen-progesterona.

- Naši rezultati pokazuju da je kombinacija estrogena-progesterona, kada je reč o povećanju slučajeva raka dojke, nosi mnogo veće rizike nego samo terapijom estrogenom, napisala je doktorka Šerer.

Kada je reč o novim pacijentkinjama koje su podvrgnute jednom takvom tretmanu, naučnici su utvrdili da se rizik godišnje poveća za 8 odsto, što znači da posle deset godina lečenja, rizik za dobijanje raka dojke prelazi 80 odsto.

Prema Farmaceutskom društvu Laboratorija „Wyeth-Ayerst“, oko

8,6 miliona žena u SAD podvrgnuto je tretmanu na bazi estrogena i progesterona, dok njih 12 miliona uzima estrogene zato im je izvađena materica. Čak i za žene koje nemaju probleme u menopauzi, između 45 i 55 godina, hormonski tretman se pokazuje neophodnim za jednu trećinu ili četvrtinu njih.

Hormoni se prepisuju zato što ublažuju predmenopauzne simptome, kao što su talasi toplote i nesanicna, i patološke manifestacije posle definitivnog prestanka ciklusa, kao što su psihička uznemirenost. Ove terapije se takođe koriste za sprečavanje na duži period rizika od preloma zbog osteoporozе i srčanih problema.

- Ova studija je važna zato što jasno pokazuje veoma verovatni rizik od raka dojke, rekao je doktor Volter Vilet. On dodaje da će žene morati da pričaju o tom problemu, da sa lekarom procene i ispitaju razloge koji opravdavaju takvo lečenje, ali i ostale moguće opcije.

(Nastaviće se)

(Izvodi iz knjige "Lekovitim biljem protiv karcinoma", autor Momčilo Moci Srećković, Slobomir, 2015.)

Stari recepti Domaća krempita

Potrebno je – za kore: 2 jajeta, 8 žumanaca, 10 kašika šećera, 10 kašika ulja, 10 kašika brašna, 1 prašak za pecivo.

Za fil: 8 belanaca, 16 kašika šećera, 4 pudinga od vanile, 200 g šećera, 1 l vode.

Za dekoraciju: šećer u prahu.

Priprema: Kore - Penasto umutite 1 jajeta i 4 žumanaca sa 5 kašika šećera. Dodajte 5 kašika ulja, 5 kašika brašna, pola kesice praška za pecivo i lagano sjedinite. Pravougaoni pleh obložite papirom za pečenje, a zatim prespite smesu i pecite u zagrejanom rerni na 200°C 15 min. Postupak ponovite sa preostalim materijalom i ispečte drugu koru.

Fil - Umutite belanca u čvrst sneg, postepeno dodavajte šećer uz neprekidno mućenje dok se svih 16



kašika ne rastopi. U šerpu sipajte 8 dl vode, dodajte 200 g šećera i kuvajte dok ne prokluču. Posebno pomešajte prašak za puding sa preostalim vodom, sipajte u klučalu vodu i nastavite s kuvanjem dok se ne zgusne. Sklonite sa vatre. Lagano dodajte umućeni sneg i mešajte

varjačom. Ostavite da se prohladi. Slaganje - U dublji pravougaoni pleh odgovarajuće veličine stavite jednu koru, prelijte je filom i prekritje drugom korom. Ostavite kolač u frižideru nekoliko sati da se ohladi i stegne, pa pospite šećerom u prahu. Isecite na kocke i poslužite.

VREMENSKA PROGNOZA ZA NOVEMBAR

Malo topliji od proseka

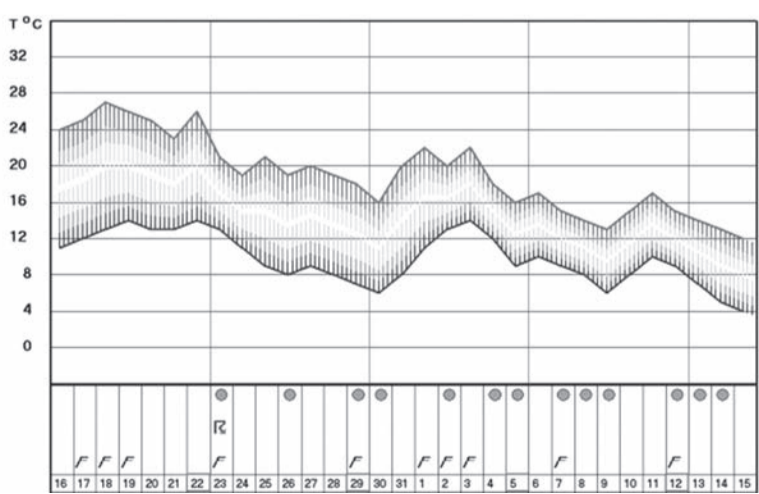
Srednja minimalna temperatura vazduha u novembru imaće vrednosti iznad višegodišnjeg proseka, pri čemu će njena vrednost u proseku biti viša za oko 0.5°S u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini predviđa se vrednost novembarske srednje minimalne temperature vazduha od 4.5°S.

Srednja maksimalna temperatura vazduha u novembru biće u granicama višegodišnjeg proseka,

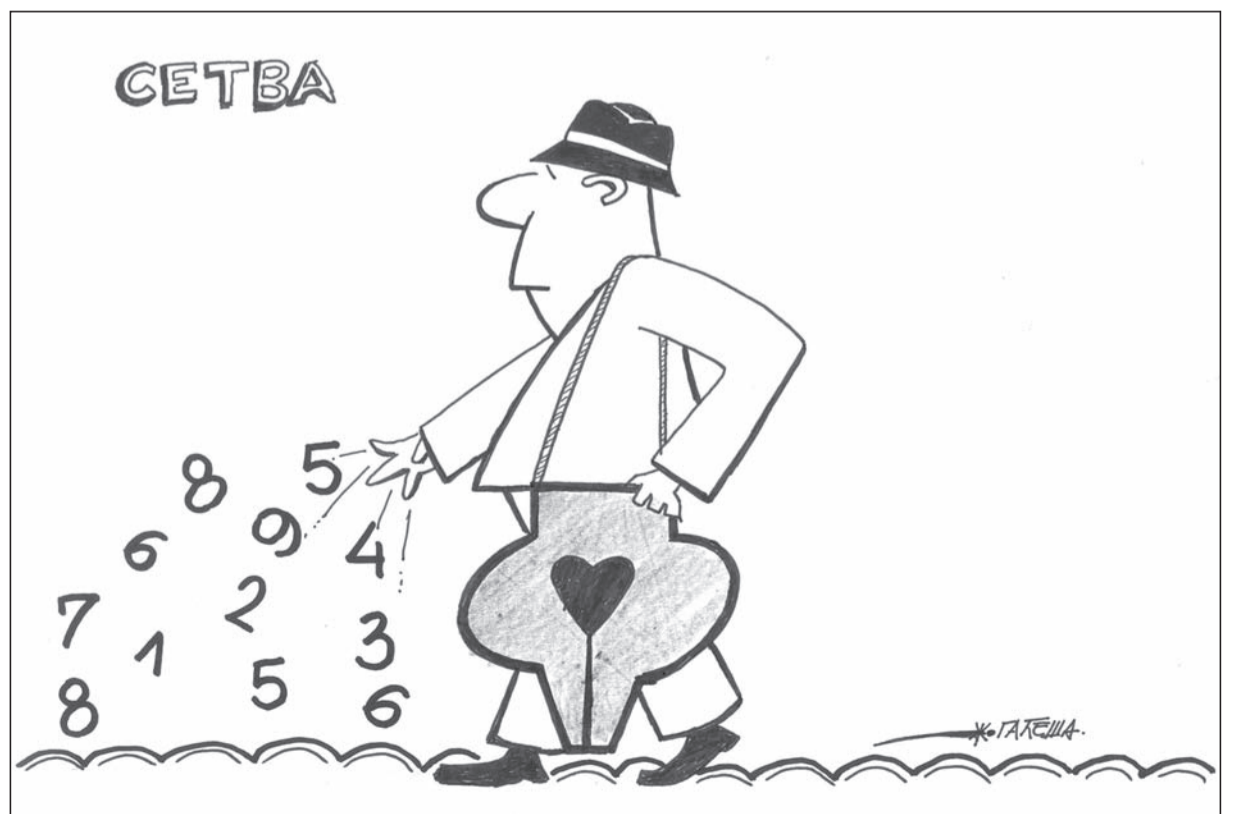
sa vrednostima u proseku višim za oko 0.2°S u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini srednja maksimalna temperatura vazduha tokom novembra biće oko 10.9°S.

Mesečna suma padavina tokom novembra biće u granicama višegodišnjeg proseka sa vrednostima u proseku nižim za oko 3 mm u odnosu na višegodišnji prosek. U Beogradu i široj okolini novembarska suma padavina iznosiće oko 52 mm.

Prognoza vremena do 15. novembra



☀ ГРМЉАВИНА ☁ КИША ☁ МАГЛА ☁ СНЕГ ☄ ВЕТАР – МАКСИМАЛНА ТЕМП. – МИНИМАЛНА ТЕМП.



Promet roba na Produktnoj berzi

od 16.10. do 20.10.2017.

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Nastavak rasta cene kukuruza
- Dešavanja na svetskim berzama



Cena kukuruza je značajno viša u odnosu na onu na svetskim berzama, a gde će se zaustaviti videćemo u predstojećim nedeljama

Rast cene kukuruza je nastavljen i rove nedelje. Upravo je ova žitarica bila najzaslužnija za viši obim trgovanja u odnosu na prosek. Ukupno je prometovano 3.250 tona robe, što je za 7,14% manje nego prethodne nedelje. Finansijska vrednost prometa je iznosila 74.275.250,00 dinara što je rast za 4,09%.

Slabi prinosi kukuruza i dalje utiču na rast cene kukuruza. Cena se kretala u rasponu od 18,20 do 18,40 din/kg bez PDV-a, dok je nedeljni ponder iznosio 18,38 dinara (20,22 din/kg sa PDV-om), što je rast od 1,69%. Cena kukuruza je značajno viša u odnosu na onu na svetskim berzama, a gde će se zaustaviti videćemo u predstojećim nedeljama.

Preko „Produktne berze“ je prometovana pšenica sa 11,5% proteina po ceni od 18,35 din (20,19 din/kg sa PDV-om). Kupci su za pšenicu prve proteinske klase (više od 13% proteina) plaćali 19,30din (21,23 din/kg sa PDV-om). U odnosu na prosečnu cenu pšenice SRPS kvaliteta iz prethodne nedelje, ovonedeljna cena je viša za 3,79%.

Cena zrna soje je takođe zabeležila rast. Svi ugovori su realizovani po jedinstvenoj ceni od 50,70 dinara (55,77 din/kg sa PDV-om), što je rast na nedeljnom nivou od 0,40%.

direktor
Miloš Janjić

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Kukuruz veštački sušen, rod 2017.	200	20,24	200	20,24	+1,69%
Kukuruz prirodno suv, rod 2017.	25	20,02	25	20,02	
Kukuruz veštački sušen, rod 2017. gratis lager do 20.11.	1900	20,24	1900	20,24	-
Kukuruz veštački sušen, rod 2017. gratis lager do 30.11.	100	20,13	100	20,13	-
Kukuruz, rod 2017. vlaga do 14,5%	200	20,13	-	-	-
Kukuruz, rod 2017. vlaga do 14,5% fco-kupac	600	20,90	600	20,90	-
Pšenica, rod 2017. proteini minimum 11,5%	100	20,19	100	20,19	+3,79%
Pšenica, rod 2017. proteini minimum 12%	150	20,90	-	-	
Pšenica, rod 2017. proteini minimum 13%	100	21,23	100	21,23	

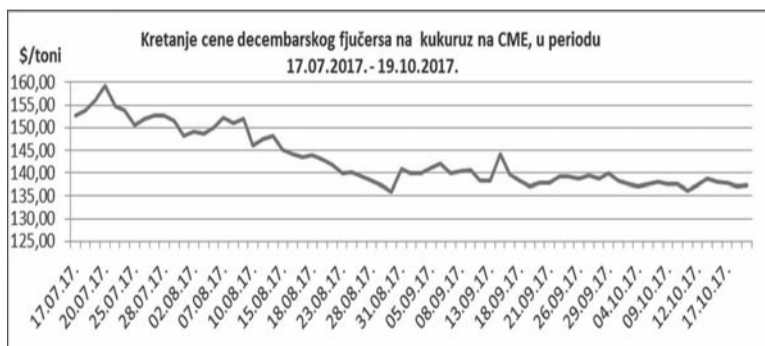
PRODEX

Berzanski index PRODEX je na dan 19.10.2017. bio na nivou od 215,80 indeksnih poena, što je za 0,21 poena manje u odnosu na vrednost iz prethodne nedelje.



Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP, DECEMBARSKI FJUČERS 2017.					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	161,46 \$/t	160,35 \$/t	159,69 \$/t	158,00 \$/t	158,96 \$/t
Kukuruz	138,81 \$/t	137,95 \$/t	137,79 \$/t	137,16 \$/t	137,40 \$/t

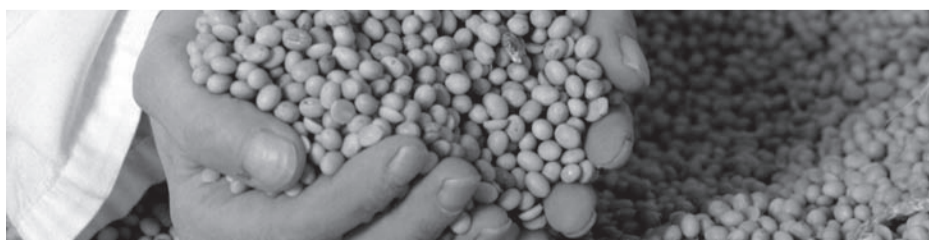


U Čikagu u odnosu na prethodnu nedelju, pšenica je poskupela 0,51%, a kukuruz je nepromenjen. Dobri izvozni podaci, koji su bili iznad očekivanja, uticali su na cenu pšenice.

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno, nov 17.	367,52 \$/t	364,14 \$/t	361,79 \$/t	361,64 \$/t	362,45 \$/t
Sojina sačma, dec 17.	328,60 \$/t	324,50 \$/t	321,60 \$/t	321,80 \$/t	321,40 \$/t

U Čikagu u odnosu na prethodnu nedelju, soja je pojeftinila 0,56%, a sojina sačma je pojeftinila 0,40%.

Pritisak novog roda u SAD sa jedne strane i izvoz za Kinu sa druge strane, uticali su na cenu soje.



BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
-	147,06 €t (fjučers nov 17)

EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
161,50 €t (fjučers dec 17)	146,25 €t (fjučers nov 17)

U Budimpešti u odnosu na prethodnu nedelju kukuruz je poskupeo 0,86%.

U Parizu u odnosu na prethodnu nedelju, pšenica je pojeftinila 0,15%, a kukuruz je pojeftinio 3,78%.

EU je smanjila uvozne carine na kukuruz, što je dovelo do pada cene.



E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7³⁰ do 14³⁰

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.com
branimir.alivjovic@limagrain.com
www.limagrain.rs

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.



VOĆE 16.10.2017. - 23.10.2017.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	130.00	140.00	140.00	rast	slaba
2	Banana (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	95.00	100.00	100.00	rast	dobra
3	Borovnica (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	1900.00	1900.00	1900.00	-	vrlo slaba
4	Breskva (sve sorte)	Domaće	kg	100.00	110.00	110.00	rast	vrlo slaba
5	Dunja (sve sorte)	Domaće	kg	80.00	90.00	80.00	rast	vrlo slaba
6	Grepfrut (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	90.00	110.00	110.00	pad	slaba
7	Grožđe (belo Afuz Ali)	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	105.00	105.00	pad	dobra
8	Grožđe (belo Italija)	Uvoz(uvoz)	kg	110.00	130.00	110.00	pad	prosečna
9	Grožđe (belo ostale)	Uvoz(uvoz)	kg	110.00	160.00	110.00	pad	dobra
10	Grožđe (crno Hamburg)	Uvoz(uvoz)	kg	115.00	120.00	120.00	rast	slaba
11	Grožđe (crno ostale)	Domaće	kg	100.00	120.00	110.00	rast	dobra
12	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	50.00	55.00	50.00	bez promene	dobra
13	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	65.00	70.00	65.00	bez promene	prosečna
14	Jabuka (Delišes ruž.)	Domaće	kg	70.00	80.00	80.00	rast	vrlo slaba
15	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	45.00	55.00	55.00	bez promene	dobra
16	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	70.00	80.00	70.00	pad	prosečna
17	Jabuka (Gloster)	Domaće	kg	55.00	60.00	60.00	-	vrlo slaba
18	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	50.00	60.00	55.00	bez promene	prosečna
19	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	60.00	70.00	65.00	pad	dobra
20	Jabuka (Jonagold)	Domaće	kg	55.00	60.00	55.00	bez promene	dobra
21	Jabuka (Jonagold)	Domaće	kg	65.00	70.00	70.00	rast	prosečna
22	Jabuka (Melrouz)	Domaće	kg	45.00	50.00	45.00	bez promene	vrlo slaba
23	Jabuka (Mucu)	Domaće	kg	50.00	55.00	55.00	rast	slaba

POVRĆE 16.10.2017. - 23.10.2017.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	12.00	13.00	13.00	pad	dobra
2	Boranija (olovka)	Domaće	kg	100.00	110.00	100.00	bez promene	slaba
3	Boranija (šarena)	Domaće	kg	120.00	130.00	120.00	bez promene	slaba
4	Boranija (žuta)	Domaće	kg	120.00	130.00	120.00	bez promene	slaba
5	Brokola (sve sorte)	Domaće	kg	50.00	80.00	50.00	pad	dobra
6	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	70.00	80.00	80.00	rast	dobra
7	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	25.00	35.00	30.00	bez promene	dobra
8	Karfiol (sve sorte)	Domaće	kg	30.00	45.00	35.00	pad	dobra
9	Kelj (sve sorte)	Domaće	kg	40.00	50.00	45.00	pad	vrlo slaba
10	Kelj pupčar (sve sorte)	Domaće	kg	180.00	200.00	200.00	rast	vrlo slaba
11	Krastavac (Kornišon)	Domaće	kg	50.00	65.00	65.00	pad	dobra
12	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	45.00	50.00	50.00	rast	dobra
13	Krompir (beli)	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	rast	dobra
14	Krompir (crveni)	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	rast	dobra
15	Kupus (sve sorte)	Domaće	kg	25.00	40.00	30.00	bez promene	dobra
16	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	350.00	450.00	400.00	bez promene	dobra
17	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	20.00	25.00	22.00	pad	slaba
18	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	25.00	35.00	25.00	bez promene	dobra
19	Paprika (Babura)	Domaće	kg	55.00	75.00	65.00	bez promene	dobra
20	Paprika (ljuta)	Domaće	kg	120.00	150.00	120.00	bez promene	prosečna
21	Paprika (ostala)	Domaće	kg	50.00	70.00	60.00	pad	dobra
22	Paprika (šilja)	Domaće	kg	55.00	75.00	60.00	rast	dobra
23	Paradajz (chery)	Uvoz(uvoz)	kg	385.00	400.00	400.00	bez promene	slaba
24	Paradajz (chery)	Domaće	kg	300.00	300.00	300.00	bez promene	vrlo slaba
25	Paradajz (sve sorte)	Domaće	kg	100.00	120.00	115.00	rast	dobra
26	Paradajz (sve sorte)	Domaće	kg	65.00	90.00	80.00	rast	dobra

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	18.00	22.00	20.00	bez promene	prosečna

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	19.00	23.00	20.00	pad	prosečna
2	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	18.00	22.00	20.00	bez promene	prosečna
3	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	65.00	80.00	70.00	bez promene	slaba
4	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	16.00	18.00	17.00	bez promene	dobra
5	Suncokretova sačma (33% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	30.00	45.00	35.00	bez promene	slaba

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	18.00	22.00	20.00	bez promene	prosečna
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Domaće	kg	16.00	20.00	18.00	bez promene	prosečna
3	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	20.00	24.00	22.00	bez promene	dobra
4	Sojino zrno	džak 50kg	Domaće	kg	40.00	60.00	50.00	bez promene	slaba
5	Stočni ječam	džak 50kg	Domaće	kg	20.00	24.00	22.00	bez promene	prosečna
6	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	15.00	18.00	17.00	bez promene	dobra

SILOS Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	15.00	17.00	16.00	bez promene	prosečna

CENE ŽIVE STOKE

Mesto prikupljanja cena: Loznica - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	250.00	280.00	260.00	bez promene	11-15
2	Jarad	sve težine	sve rase	210.00	240.00	230.00	bez promene	11-15
3	Koze	sve težine	sve rase	140.00	160.00	150.00	bez promene	0-5
4	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	110.00	130.00	120.00	bez promene	6-10
5	Ovca	sve težine	sve rase	150.00	170.00	160.00	bez promene	0-5
6	Prasad	16-25kg	sve rase	220.00	250.00	230.00	bez promene	31-50
7	Prasad	<=15kg	sve rase	230.00	270.00	250.00	bez promene	31-50
8	Tovljenici	80-120kg	sve rase	160.00	200.00	180.00	bez promene	11-15

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Mesto prikupljanja cena: Beograd klanica

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Bikovi	>500kg	HF	220.00	230.00	220.00	bez promene	prosečna
2	Bikovi	>500kg	SM	240.00	250.00	250.00	bez promene	prosečna
3	Tovljenici	80-120kg	sve rase	185.00	188.00	187.00	rast	prosečna

MALI OGLASI

POLJOPRIVREDNA MEHANIZACIJA

- Prodajem kombajn 142. Crvene boje, u dobrom stanju. Može zamena. Tel: 062/487-159.
- Prodajem traktor IMT 542-439, 1986.godište, snaga motora 31,3kW, prvi vlasnik. Cena 4.000 EUR. Tel: 063/786-07-16.
- Na prodaju Berač Zmaj 222 1982. godišta. Tel: 063/734-17-19
- Na prodaju Torpedo RX170 Zmaj 142 priključne mašine. Tel: 063/217-287.
- Na prodaju Zmaj 224. Tel: 063/838-10-54.
- Na prodaju 135 žitni kombajn. Godina proizvodnje 1998. Tel: 06-4/116-32-20.
- Na prodaju trobrzani plug Alpler kupljen nov u Agropanonci. Tel: 069/195-06-07.
- Prodajem ruske traktore, 2 komada T-40 sa prednjom vučom i jedan MTZ-82(stari model). Traktori su u radnom stanju, za ostale informacije pozvati. Tel: 064/290-75-58.
- Prodajem traktor IMT 533 sa motorom od 539, urađena je generalna, traktor je u odličnom stanju. Tel: 06-3/774-33-74.
- Prodajem Rakovicu 65. godišta 1992, u odličnom stanju. Tel: 064/588-40-27.
- Prodajem kombajn i berač. Tel: 064/447-96-42.
- Prodajem Rau špartač. Tel: 062/873-07-01.
- Prodajem Kombajn Claas Dominator 114. Tel: 062/409-051.
- Prodajem krunjač i prekrupač Lifam. Tel: 063/806-97-64.
- Na prodaju Torpedo RX170 Zmaj 142 priključne mašine. Tel: 063/217-287.
- Prodajem traktor IMT u dobrom stanju. Tel: 064/158-4521.

OPREMA

- Na prodaju švedski plug marke Overum 3+1 brazda, visina 78, zahvat 30,36,42.. plug u odličnom stanju radio do prošle godine zamenjen obrtačem. Na prodaju i špartač. Tel: 064/173-33-79.
- Na prodaju šestoredni spartac marke Tupanjac 2012 godiste, špartač u odličnom stanju.. Na prodaju i plug. Tel: 063/841-86-89.
- Čerupanje pilića, kapacitet 3 komada odjednom, motor monofazni. Tel: 064/381-16-71.
- Prodajem imt plug 14 coli ili menjam za manji, cena 250eura. Tel: 063/509-052.
- Rashladni split uređaj H.121-8.1X/BT Alfa Laval sa svim komponentama, temperatura rashlađivanja do - 4 stepena,pogodna za voća i povrća. Cena po dogovoru. Tel: 064/210-62-11.
- Na prodaju Souchu pinet tanjirača 24 diska, odlično stanje, iz uvoza. Tel: 064/510-98-66.
- Na prodaju srednje teška drljača sa duplim rotorima, hidraulično sklapanje,iz uvoza. Tel: 064/510-98-66.
- Prodajem muzilice za krave i koze, Novo- garancija dostava na celoj teritoriji Srbije. Tel: 062/836-67-31.
- Na prodaju Atomizer. Tel: 064/240-80-83.

VOĐENJE KNJIGOVODSTVA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA KNJIGOVODSTVENA AGENCIJA "BILANS VM"

Trg Vojsvođanskih brigada BB Sremska Mitrovica, Tel: 064/06-06-450

- Na prodaju osovina za cikular duzine 55cm, promer, promer ležajeva 30mm, promer za testeru 25mm. Tel: 065/874-28-08.
- Na prodaju Krunjač i prekrupač Lifam. Tel: 063/806-97-64.
- Prodajem dve prskalice za traktor "Metalna RAU" od 350 litara. Tel: 064/539-53-12.
- Na prodaju Beker sejalice za kukuruz. Tel: 065/249-71-39.
- Prodajem berač Šempeter, jednoredni, vikendicu i prazan plac od 6 ari u banji Badanji. Tel: 022/2-6-59-506.
- Prodajem Moravin rotacioni inkubator kapaciteta 16.000 jaja. Tel: 060/619-11-60.
- Na prodaju kontejneri za rasad 209 rupa 2000 kom ovogodišnjih jednom očišćenih 30 din i proslugodišnji 500 kom 20din. Tel: 069/195-06-08.
- Na prodaju motorni traktorčić za košenje trave White. Tel: 064/218-74-00
- Na prodaju oprema za svinjokolj: rem metalni i drveni, korito, oraniju i kante za mast. Tel: 065/578-91-65.

Prodajem John Deere kombajn 1075 H4; širina hедера 4,9 metara, bunker 5 tona, 5 slamotresa, hidropogon, sečka, klima. Cena: dogovor. Tel: 064/700-58-75

- Prodajem samohodnu kosacicu, letva 100 cm (pogodna za nasipe i kanale). Sremska Mitrovica 350e . Tel: 064/162-94-56.
- Prodajem polovnu presu za baliranje Welger A5 51 u neispravnom stanju, može i u delovima. Tel: 064/351-82-39.
- Na prodaju plug i drljača. Tel: 060/450-65-55.
- Prodajem kazan 160l, star godinu dana, sa deflagmatorom, kazan ima elektromotor sa programatorom uključivanja (monofazni). Kompletna saobraćajna signalizacija sa rotacijom. Uz kazan ide i kompletan pripadajući pribor. Tel: 065/871-19-56.
- Na prodaju rotaciona kosačica marke Deutz-Fahr, radnog zahvata 1.85 sa kardanom, novim noževima, odlično očuvana. Tel: 063/886-97-17.

Prodajem krunjač ručni, tučani. Tel: 022/685-081, 064/4615-799

- Na prodaju tifon za navodnjavanje Zmaj Z356. Tel: 022/430-444.
- NA prodaju Pumpa za navodnjavanje, Lombardini. Tel: 061/604-36-25.
- NA prodaju rashladni split uređaj H.121-8.1X/BT Alfa Laval sa svim komponentama, temperatura rashlađivanja do - 4 stepena, pogodna za voće i povrće. Cena po dogovoru. Tel: 064/210-62-11.
- Prodajem polovnu Poljostroj presu. Tel: 064/160-91-72.
- Prodajem opremu za mini hladnjaču (komresor sa razmenjivačima). Demontaža i transport na teret kupca. Tel:064/176-57-22.
- Povoljno prodajem nove, nekorišćene čerupalje za piliće, testirane, novo, garancija, cena 110 EUR. Tel: 064/595-97-20.
- Na prodaju prikolica za traktor jednoosovinka, nosivost 5t. U super stanju, bez ikakvog ulaganja. Registrovana, nove tablice. Gume skoro nove. Tel: 060/821-39-57.
- Prodajem rotacionu kosačicu SIP Šempeter, u dobrom stanju, remontovana pre dve sezone, u radu. Tel : 064/870-94-55.
- Na prodaju prskalice Morava m 100 litara. U vrlo dobrom stanju. Kapacitet 100 litara. Motor dmb 1.8-kw, pumpa originalna Morava. Crevo visokog pritiska novo 50 metara (2x25m). Pištolj-top nov italijanski sa keramičkom diznom. Mešač težnosti... Veoma mali potrošač. Tel: 064/276-19-82.
- Prodajem Tifon marke Agropanonka, duzine 220 metara sa krilima. Tel: 064/497-08-20.
- Na prodaju klimer. Tel: 064/960-86-33.
- Na prodaju samoutovarna prikolica za detelinu. Tel: 069/169-19-82.
- Na prodaju žitna sejačica sa lulama engleske proizvodnje. Širine 2,5m. Garažirana. Tel: 063/778-68-44.
- Na prodaju setvospremač širine 2,80, u dobrom stanju. Tel: 066/20-8-498.
- Prodajem traktorsku prikolicu. Tel: 060/735-00-58.
- Prodajem Zmaj berač, dvoredni, za kukuruz - 222. Tel: 063/825-65-14.
- Na prodaju bočna kosa Olt. Tel: 061/171-50-38.
- Na prodaju rasturivač za đubrivo odžački. Tel: 069/147-12-65.
- Na prodaju 2 pluga sa tri brazde IMT i 1 plug sa dve brazde IMT. Tel: 022/715-641.
- Na prodaju dve prikolice Zmaj, 7 T, registrovane, u odličnom stanju. Tel: 022/715-641.
- Prodajem prikolicu za prevoz stoke. Dimenzije dužina 2.2 metra, širina 1.3 metra, dubina 1 metar. Kombinacija drvo-metal. Tel: 022/4-58-050.
- Na prodaju plug i špartač i drljača. Tel: 063/425-797.
- Na prodaju trobrzani plug IMT 756. Tel: 061/222-74-32.

ZEMLJA, PLACEVI, KUĆE, STANOVNI, LOKALI

- Prodajem kuću površine 110m2, centralno grejanje, novo kupatilo. Karađorđeva 22, Sremska Mitrovica. Tel: 063/150-20-17 i 022/621-051
- Prodajem 75 ari zemlje u Noćaju. Tel: 063/248-011

Prodajemo univerzalni selektor za čišćenje zrna i semena svih poljoprivrednih kultura, cveća i ukrasnog bilja. Tel: 063/8334-064 i 063/589-780

- Prodajem kuću 130m2 na placu od 6 ari u ulici Đure Daničića, cena 25.000 evra. Tel: 065/32-11-255
- Prodajem kuću 160m2 severno od Planinske. Tel: 062/869-98-43.
- Prodajem stariju kuću u Šuljmu. Tel: 632-263 i 069/24-04-964
- Prodajem kuću na tri sprata Ulica Cerska 106 u Lačarku ili menjam za kuću u Bosni. 00/941-632-414-078
- Menjam pola kuće 100m2 sa CG u užem centru Beograda za kuću u Sremskoj Mitrovici. Tel: 060/613-53-77 i 065/324-09-35.
- Prodajem dva jutra zemlje u Jarku. Tel: 069/618-233.
- Prodajem 5 jutara zemlje u Kuzminu sa 2 komada blizu sela kraj puta za Bosut. Šojić Nebojša. Tel: 06-3/80-54-976.
- Prodajem građevinsko i poljoprivredno zemljište, površine 6 jutara na Eremu i kraj autoputa. Tel: 064/20-19-310.
- Prodajem kuću sa pomoćnim objektima u Mandelosu, Pinkijevo 67. Tel: 062/625-955.
- Menjam pola kuće 100m2 u centru Beograda kod Skupštine, CG za kuću u Sremskoj Mitrovici uz doplatu. Tel: 065/324-40-935 i 060/613-53-77.
- Prodajem stariju kuću u Šuljmu. Tel: 632-263 i 069/24-04-964.
- Prodajem kuću u Lačarku Nikole Tesle 19. Tel: 066/90-46-830.
- Prodajem 75 ari zemlje u Noćaju. Tel: 063/248-011.
- Prodajem kuću u blizini naselja Matije Huđi, ulica Vladimira Matijevića. Tel:063/321-255
- Prodajem kuću površine 110m2, centralno grejanje, novo kupatilo. Karađorđeva 22, Sremska Mitrovica. Tel: 063/150-20-17 i 022/621-051
- Prodajem 75 ari zemlje u Noćaju. Tel: 063/248-011.
- Prodajem kuću u Sremskoj Mitrovici ulica Karađorđeva. Tel: 060/640-22-66.
- Prodajem kuću 200m2, tri celine sa dvoreištem 10 ari i pomoćnim objektima uži centar Sremske Mitrovice. Tel: 063/7793-1723 i 022/625-380.

• Prodajem plac (8.005 m2) sa kućom, objektima i ispuhom za koze, vinogradom, voćnjakom i livadom na Lipovači kod Šida (prilaz sa 3 strane), ili menjam za kuću u Erdeviku. Dogovor. SMS/Tel: 064/1629-737

- Prodajem kuću u Novom Sadu 300m2, povoljno. Tel: 063/55-33-25.
- Kuća na prodaju severno od Planinske 160m2 zamena za garsonjeru uz doplatu. Zvati posle 16 časova. Tel: 062/869-9-843.
- Prodajem kuću sa lokalom 250m2 na 10 ari placa preko puta Pokrajinskog supa, Palanka 128, Sremska Mitrovica. Tel: 061/655-34-24.
- Izdajem jednosoban stan u Sremskoj Mitrovici, Naselje Matije Huđi. Tel: 022/626-209 i 063/535-530.
- Prodajem dvosoban stan u naselju Orao, prvi sprat, CG, 67m2. Tel: 063/321-255
- Prodajem dvosoban stan u naselju Stari most, četvrti sprat, CG, 58m2. Tel: 065/32-11-255
- Prodajem jednosoban stan prva zgrada do Zmajevе škole, u nadogradnji 35m2, uknjižen, potpuno namešten. Povoljno. Tel: 062/302-8-53.
- Izdajem namešten stan u Kamenjaru. Tel: 064/652-26-04.
- Prodajem 75 ari zemlje u Noćaju. Tel: 063/248-011.
- Prodajem kuću u Sremskoj Mitrovici ulica Karađorđeva. Tel: 060/640-22-66.
- Prodajem jedno jutro zemlje na izlazu iz Lačarka sa leve strane prema Martincima. Tel: 062/87-78-380.
- Prodajem stariju kuću u Šuljmu. Tel: 022/632-263 i 069/24-04-964.
- Prodajem kuću na tri sprata 13.-60x11m2 u Lačarku, Cerska 106 može zamena za kuću u Bosni ili za kombi. Tel: 00/941/632/414-078.
- Prodajem dva jutra zemlje pored asfalta i 2,5 jutra pod šumama i kuću u selu Ljuba kod Erdevika. Tel: 069/613-632 02/613-632.
- Prodajem 75 ari zemlje u Noćaju. Tel: 063/248-011
- Prodajem kuću u Sremskoj Mitrovici 85m2 plus pomoćne prostorije, plac 9,5 ari. Tel: 064/806-08-00
- Prodajem jutro šume u Kuzminu, Vrtič. Tel: 668-790
- Prodajem jedno jutro zemlje na izlazu iz Lačarka sa leve strane prema Martincima. Tel: 062/8778-380

Prodajem vikendicu sa šljivikom u Krčedinu sa pogledom na Dunav (vikend zona). Plac 42 ara, 220 stabala šljiva 12 godina stare, asfaltni put, trofazna struja. Cena 20.000 evra. Mob: 063/592-235

POLJOPRIVREDNI PROIZVODI

- Prodajem crvenkin šećer na džakove 50kg cena 3600 dinara. Tel: 063/225-306
- Prodajem prekrupu, 5 tona. Tel: 062/866-17-53.
- Prodajem tresać za višnje. Tel: 063/509-052.
- Prodajem sadnice maline Polane, kvalitetne bezvirusne sadnice sa plantaže stare samo dve godine. Malina pogodna za ravničarske uslove zahveva navodnjavanje ali ne preteranu hemiju zato što je sama po sebi prilično otporna na bolesti. Za više informacija pozvati. Tel: 065/452-61-21.
- Na prodaju Sojina pogača, takođe vršim zamenu soje za pogaču, na 100kg soje, dobijate 82kg pogače. Tel: 066/644-17-25.

SREMSKA POLJOPRIVREDA

PRETPLATITE SE!!!

Godišnja pretplata 800,00 dinara

Svakog meseca na Vašu adresu

Novine za savremenu poljoprivredu

Nazovite smesta 615-200

POLJOPRIVREDNI PROIZVODI

- Prodajem jabuku za rakiju. Tel: 064/422-22-72.
- Prodajem baliranu slamu. Tel: 022/572-372.
- Prodajem baliranu sojinu slamu. Bale su 1m dužine odlično upakovane od soje roda 2017. Tel: 065/273-22-63.
- Na prodaju Viljamovka. Veće količine, konzumna, industrija. Tel: 064/023-06-77.
- Na prodaju sadnice aronije. Tel: 064/319-31-12.
- Prodajem pasulj, ručno prebran. 150 kg. Cena 200 din/kg. Tel: 061/250-19-88.
- Prodajemo grožđe za vino i rakiju. Tel: 064/120-99-11.
- Prodajem stočni grašak kilo 30 din. Tel: 065/343-91-15.
- Prodajem soju rod 2015 za ishranu stoke.. Cena po dogovoru. Za dalje informacije pozovite na tel. Tel: 063/539-301.

USLUGE, POSLOVI

- Časovi klavira, solfeđa, teorije muzike i džez gitare, cena po dogovoru. Tel: 065/244-21-95.
- Matematika – časovi za sve uzraste, dolazim kod vas. Tel: 065/452-11-88, 022/617-525 i 022/611-622
- Tražimo molare, gipsare, keramičare sa iskustvom za rad u Nemačkoj. Plata po dogovoru, imaće smeštaj. Pošaljite svoj cv na mejl. email: senad007mujic@gmail.com.
- Potrebni CO2, REL zavarivači, bravari i brusaci za rad u Puli i Subotici. Tel:062/641-193.
- Uslužno krečenje i gletovanje popust za penzionere 30%. Tel: 061/145-6652
- Slikam portrete u svim tehnikama (olovka, pastel, ulje) prodajem slike (ulja na platnu, akvareli i druge tehnike). Tel: 062/971-37-52.

DOMAĆE ŽIVOTINJE

- Prodajem omaka lipicanera. Tel: 064/402-3185.
- Prodajem čistokrvne romanovske ovnice Rotova krvna linija. Tel: 064/129-48-97.
- Prodajem nazimice f1 sa pedigroom, težine oko 100kg. Tel: 064/500-24-17.
- Menjam jarca sa pedigroom 26 meseci starosti. Alpinac za alpinca odgovarajuće starosti. Tel: 064/477-08-47.
- Prodajem domaće guske težine od 7kg do 9kg. Debele, uhranjene, mlade. 400 din/kg žive vage. Tel: 06-5/861-77-85.
- Prodajem bele tovnje piliće od 01.04.2017. 2500 komada težine oko 2,5kg. Cena po dogovoru. Tel:064/468-59-41.
- Prodajem omaka starog 2, 5 god. Tel: 064/402-31-85.
- Prodajem Hereford junad sa HB brojem. Njih devet različite težine, 250 do 550kg. Tel: 064/554-07-21.
- Prodajem debele svinje, cena po dogovoru. Tel: 064/120-9911
- Prodajem 5 krava simentalki. Tel: 064/077-67-61.
- Prodajem iznošene koke nosilje. Starosti 11 meseci. Nosivost 70%, mogu i za klanje. Težine od 1,5 do 2kg. Cena 250 din/kom. Mogu i veće količine. Tel: 063/364-686.
- Na prodaju krmača mangulica sa pet prasića starih četiri meseca, za ostale informacije nazvati. Tel: 064/239-46-62.
- Prodajem mlade pekinske patke, težine oko 3.5kg . Cena 250 din. po kilogramu. Za vise informacija, nazvati. Tel: 063/811-73-93.

SREMSKA POLJOPRIVREDA

• Sa "Sremskom poljoprivredom" na sremskim poljima, farmama i vašim gazdinstvima

• „Sremska poljoprivreda" svakog drugog petka na kioscima i u pretplati na vašu adresu

• Kako da unapredite sopstveni agrobiznis – kako do boljih prinosa na vašim poljima, kako do profitabilnog uzgoja na vašim farmama...

• Dragoceni saveti eminentnih stručnjaka, samo u vašoj „Sremskoj poljoprivredi"

SREMSKA POLJOPRIVREDA

MARKETING
Tel/fax 022/610-496
Mob:063/8526-021
E-mail:poljoprivreda@sremskenovine.co.rs

VOĐENJE KNJIGOVODSTVA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA KNJIGOVODSTVENA AGENCIJA "KURIR-2"

Trg Vojvođanskih brigada BB
Sremska Mitrovica, Tel: 063/404-950

• DULEX TIM doo vršimo otkup svinja u klasi ovaca, junadi i teladi – najpovoljnije cene. Informacije telefonom: 069/773-784.

PLASTENICI, STAKLENICI

• Prodajem dva plastenika. Hitno i povoljno, dimenzije su 1. dužina 21m x 5m širina, visina 2,2m a drugog dužina 21m x 5,5m širina, visina 2,5m. Tel: 063/847-69-13.

PČELARSTVO

• Prodajem oko 100 kg čistog lipovog ukristalisanog meda sa Fruske gore po ceni od 4 e za kg a tokode imam i oko 100 kg bagremovog meda 4,5 e-kg i 100 kg suncokretovog meda po ceni od 2,5 e-kg. Registrovano pčelarsko gazdinstvo i član SPOsa. Tel: 064/229-76-35.

• Prodajem kamion 110 Deutz sa 49 košnica AZ Grom, 35 proizvodnih društava, kamion registrovan do 2018. Atestiran za pčele. Tel: 06-1/656-06-70.

• Na prodaju pčelinje zajednice na 10 LR ramova, 5 zajednica. Sve zajedno 350 EUR, a pojedinačn 75 EUR. Tel: 065/878-35-93.

KUĆNI LJUBIMCI

• Na prodaju zečevi, stari 3 meseca. Tel: 065/290-29-62.

• Na prodaju Hajkom kunici izuzetno kvalitetni vrhunskog porekla odgajani u vrlo dobrim uslovima. Tel: 063/564-166

• Prodajem zečeve belgijskog orijaša. Tel: 065/290-29-62.

MOTORNA VOZILA

• Kupujem automobil do 2.000 evra stanje nebitno. Tel: 069/13-32-132

• Prodajem dva kombija turbo dizel 2010, 2012. godište. Tel: 063/225-306

• Prodajem Alfa Romeo karavan dizel 2001. godište, motor, limarija perfektno stanje, izuzetno mali potrošač. Tel: 064/44-20-412

• Prodajem Kombi Trival turbo dizel godina proizvodnje 2010., Kombi dizel turbo dizel 2012 godište i kombi Dukato godina 2012, prešao 25000 km. Tel: 064/642-62-66

• Prodajem Reno 5, plus delovi. Tel: 064/370-45-93

• Kupujem automobile ispravne i neispravne havarisane do 2000 evra. Tel: 069/133-21-32

RAZNO

• Prodajem muskantne bundeve na veliko i malo! Tel: 064/666-08-66.

- Prodajem električni šporet. Tel: 065/26-25-723.

• Prodajem antidekubitalni dušek, korišćen 9 meseci. Tel: 064/51-50-181.

• Prodajem krunjač prekrupač, Odžački. Tel: 064/318-82-10.

• Kupujem razne elektromotore, ručni i električni alat, raznu građevinsku i poljo opremu, tanjirače, prekrupače, krunjače, šrafstuke, vint, poljoprivrednu, etno i drugu antiku, butan boce i prodaja aluminijumske lamperije i limova za pokrivanje. Tel: 061/11-38-356.

• Prodajem 4 alu-felne 15 sa 4 rupe. Tel: 064/37-34-300.

• Prodajem nov parket jesen 600h70 i hrast 500h62. Tel: 065/815-08-65.

• Povoljno prodajem dobro očuvan zamrzivač sandučar 310 litara. Tel: 069/626-130.

• Na prodaju Ladolež ljubičasti-šeme. Tel: 064/544-59-53.

• Na prodaju krunjači odžački sa jednom i dve rupe i Lifamovi. Više informacija na telefon. Tel: 063/851-95-78.

• Na prodaju krunjač odžački dobro očuvan i spreman za rad. Tel: 022/742-808.

• Prodajem dve drvene kace za kominu, zapremine od 1200 i 1800 litara. Malo korištene, očuvane. Tel: 064/464-51-46.

• Na prodaju Prekrupač-čekičar na kardanski pogon (310e) i krunjač-prekrupač Odžački sa dve rupe (210e). Sve je očuvano (malo korišteno) i u odličnom stanju. Tel: 064/464-51-46.

Roloplast Mošić

• Na prodaju stabilan sistem linijske muže za mužu dve krave istovremeno. Tel: 063/528-743.

• Na prodaju stubovi od prenapregnutog betona. Tel: 064/822-61-68.

• Prodajem nove muzilice, posuda 20 litara garancija, monofazna struja, dostava na adresu. Tel: 062/836-67-31.

• Prodajem kavezi za koke nosilje i prepelice. Tel: 064/658-93-80.

• Na prodaju stočna vaga od 500 kg za merenje sitne stoke. Dimenzije prostora za stoku 180x75 cm. Visina ograde 85 cm. Tel: 022/461-662.

OSIGURAJTE VAŠE USEVE I PLODOVE u kompaniji sa tradicijom dugom 200 godina! Tel: 064/4615-799

• Na prodaju kazan Valjevac kovani i iskivan 100 litara. Tel: 064/118-75-05.

• Na prodaju Vagarova vaga. nekorišćena jos stoji na fabričkoj paleti. 2001 godiste. Gazište 85-95 cm. Tel: 062/850-19-12.

• Prodajem rashladni split uređaj H.121-8,1X/BT Alfa Laval sa svim komponentama temperatura rashladjivanja do -4 stepena, zavisno za čega vam treba. Pogodna za čuvanje voća i povrća. Tel: 060/424-65-22.

• Na prodaju kulenska creva, uvozna, sečeno i vezano na 0,5m. Tel: 064/232-25-77.

• Na prodaju detektor (prestanka) rotacije (za kombajne itd.). Tel: 022/310-545.

• Prodajem manju profesionalnu komoru za čuvanje voća i povrća. Tel: 061/655-34-24.

• Prodajem mekana drva. Tel: 064/382-85-34.

• Kupujem tamburaški instrument prim ili bisernicu. Tel: 062/8426-400

• Prodajem Šidalova garažna vrata, 2,40*3 m. Tel: 063-80-70-116.

• Prodajem sreden metalni čamac 6h1,2m. Povoljno. Tel: 063/592-260.

• Prodajem rashladni sistem za farme Sistem 10. Tel: 060/607-01-00.

• Prodajem Sistem hladjenja vodenom maglom za brojlere i koke. Tel: 060/607-01-00.

• Prodajem rasadu krastavca Ajaks. Za više informacija pozvati. Tel: 063/510-868.

• Prodajem električnu profi bešumnu pumpu za pretakanje. Tel: 061/200-32-17.

• Na prodaju saksija "Mediteran" sa podmetačem. Tel: 022/352-526.

• Na prodaju TopLiner. Tel: 061/264-23-66.

• Prodajem polen sa registrovanom poljoprivrednog gazdinstva smeštenog na obroncima Fruške gore. Polen je osušen i prosejan, odličnog kvaliteta. Šaljemo Postexpresom u roku od 24h. Po želji kupca meljemo i šaljemo mleveni polen za pravljenje pogača i spravljenje lekova. Za veće količine cena po dogovoru. Tel: 062/853-69-48.

• Na prodaju paulovnja Tomentosa rasada u čašama od u 0.5l. Izuzetno dobro ukorenjene, mogućnost sadnje tokom celog perioda vegetacije, što vam je velika prednost u odnosu na sadnicu koju možete saditi samo u proleće i jesen. Čepovana sadnica boluje godinu dana, dok rasada jako brzo napreduje. Pozovi. Tel: 065/205-94-56.

• Prodajem 2 komplet točka (felne+gume) za traktor Belarus 13,6/38. Tel: 064/127-81-61.

• Prodajem motor od Fergusona 533, u dobrom stanju sa svim agregatima. Tel: 064/940-99-44.

LIČNI OGLASI

• Diplomirani inženjer traži ženu koja može da rađa, moguć lep život. Tel: 618-031 i 064/542-12-77.

• Povratnik iz Švajcarske 48 godina, želi da upozna ženu do 40 godina radi druženja, a moguća i ozbiljna veza. Tel: 063/77-33-946.

• Tražim ozbiljnu ženu bez baveza za stanovanje bez nadoknade. Tel: 022/670-084.

• Situiran gospodin traži gospođu od 35-50 godina radi druženja ili eventualnog braka. Tel: 621-971.

• Penzioner bez obaveza 58 godina antialkoholičar, materijalno i stambeno obezbeđen traži ženu radi braka do 60 godina. Tel: 065/455-10-98.

• Tražim ozbiljnu devojkicu radi druženja i braka. Prvo SMS. Tel: +38163/893-32-08.

• Udruženje „Moja sreća" iz Gornjeg Milanovca može da upriliči da se devojkice iz Rusije udaju u Srbiju. Zainteresovani javite se na 065/552-43-11.

• Muškarac 49 godina sam, bez roditelja traži ženu od 33-40 godina radi braka i porodice. Tel: 064/36-55-896

• Fakultetski obrazovan muškarac, situiran sa imanjem, nepušač iz Sremske Mitrovice, traži ženu koja može da ima porodicu. Tel: 064/542-12-77.

• Tražim ozbiljnu ženu za brak od 25 do 40 godina. Pekar. Tel: 064/41-386-43

BATIKA VAS GREJE OVE ZIME.
Bukva, hrast, cer, grab, bagrem...
Sečenje i cepanje po meri, isporuka na kućnu adresu.

NAJPOVOLJNIJE CENE

Sremska Mitrovica, Planinska 16,
022/ 615-955, 022/615-952, 064/64-29-621

POSETITE NAŠ SAJT!
www.sremskenovine.rs

Manjak volje - najveći problem sela



Deo proizvoda

Da život na selu pruža različite mogućnosti za zaradu i aktivnost žena željnih da doprinesu jačanju budžeta svojih domaćinstava, svedoče i porodice Radičić i Simić iz Divoša, a pre svih Marija Radičić i Jelena Simić koje svojim kvalitetnim zimnicama i cvetnim ukrasima i ikebanama dokazuju da mladi naraštaji, uprkos svim iskušenjima i problemima našeg sela mogu svoju sredinu da probude iz letargije. Za njih, najveći nedostatak sela nisu samo objektivne činjenice, slaba zarada od poljoprivrede, nemogućnost opstanka sa malim posedi- ma, manjak dece, lošija komunalna infrastruktura nego u gradovima već pre svega nedostatak volje da se oni koji na selima žive probude i pokušaju da sagledaju stvarnost na vedrijem, kreativnijem načinu.

Ljubav u šarenom pakovanju

Proizvodnju kvalitetnih domaćih sokova, pekmeza i kompota od voća iz svoje bašte i svog voćnjaka, Radičići su počeli pre gotovo deset godina. To- liko traje i njihovo nastojanje da svoje proizvode ponude svima koji vole domaće radinosti. Poslovanje je počelo da se širi, pa su tako i Radičići, kako kaže najmlađi član ove porodice Marija, rešili da prošire asortiman. Čitava porodica uključena je u proizvodnju, a prošle godine zasadili su i nove sorte breskve, a planiraju i nove zasade kaj- sija i vinove loze na proleće.

- Sa hladnijim danima, na poro- dične trepeze, vraća se zimnica. Nje- na priprema je već postala tradicija, a onima koji nemaju svoju baštu i

domaće povrće njena kupovina je imperativ što nije loša prilika za zaradu. Mi smo rešili da se okušamo u tome i za sada ide dobro. Još uvek ima dosta ljudi koji cene domaće radinosti i koji, uprkos raznim sokovima i slatki- šima na tržištu, još uvek cene domaće sokove, kompote i namaze, pogotovo ako sve to što napravite upakujete u lepu ambalažu koja zapada za oko. Nama je obaveza prerasla u hobi, a hobi u ljubav koju smo zapakovali u šarena pakovanja koja uvek nađu put do kupaca, kaže Marija Radičić.

Kako bi sve bilo "onako kako treba", Radičići su iz godine u godinu proširivali i svoja znanja. Od prijatelja teholooga dobili su recepturu za soko- ve, kompote, pekmeze i ostale slatke i slane dakonije koje proizvode. Kažu, uvek nastoje da ispoštuju neophodne procedure i nauče nešto novo kako bi proizvodi bili što kvalitetniji, a mušte- rije zadovoljne. To im je dovelo nove kupce, pa se sa vremenom i proizvodnja proširila.

- Proizvodnja je lagano počela da se širi, pa je sve više ljudi dobilo mogućnost da naše proizvode proba. Oni koji su to učinili bili su zadovoljni, pa su nam se iznova i iznova vraćali. Značajnija proizvodnja uzela je maha i više nismo imali kuda. Ušli smo u ne- što mnogo veće od nas i za sada se dobro držimo, trudeći se da nikada ne ostanemo u mestu. Za sada pravimo sok od breskve, kao prvi proizvod od koga smo počeli čitavu zamisao, zatim sok od kajsije, kompot od breskve i kajsije, pekmez od kajsije, kompot od grožđa, rakiju od kajsije, kao i crveno i belo vino od sorte grožđa „Hamburg“ i „Muskant Otonel“. Ove godine pro-

izvedena je dovoljna količina koja se deli kao uzorak, jer se vodimo time da kvalitetan proizvod prodaje sam sebe. Pored toga imamo i dovoljne količine za prodaju starim, kao i novim kupci- ma, dodaje Marija.

Posla za Radičiće ima tokom čitave godine, a pripreme za narednu godi- nu počinju svake jeseni. O voćnjaku mora da se brine, Marija kaže, tokom čitave sezone, kako bi dobili najkva- litetnije proizvode. Čim krene berba, polako se priprema i proizvodnja.

- Sve što smo do sada proizveli uspe- li smo da prodamo, a najbitnije je da svi koji probaju budu zadovoljni i ponovo se vraćaju da kupe naše pro- izvode. Svi proizvodi su pasterizova- ni, bez konzervansa, veštačkih boja, aroma i emulgatora. Dakle, samo celi plodovi najkvalitetnijeg voća iz naseg voćnjaka. Najviše se ceni to što je sve domaće ručno pravljeni, uz mnogo truda i ljubavi. Ljudi žive brzo, tehnologija napreduje sva- kodnevno, ali sve je više onih koji se vraćaju prirodi, zdravo načinu života i zdravoj hrani iz prirode. Upravo njima su namenjeni ovi proizvodi, poručuje Marija.

Marija otkriva da u nared- nih nekoliko godina želi da poveže zdravu hranu i doma- će proizvode sa seoskim turi- zmom, budući da je završila upravo Prirodno - matematički fakultet u Novom Sadu, smer turizam.

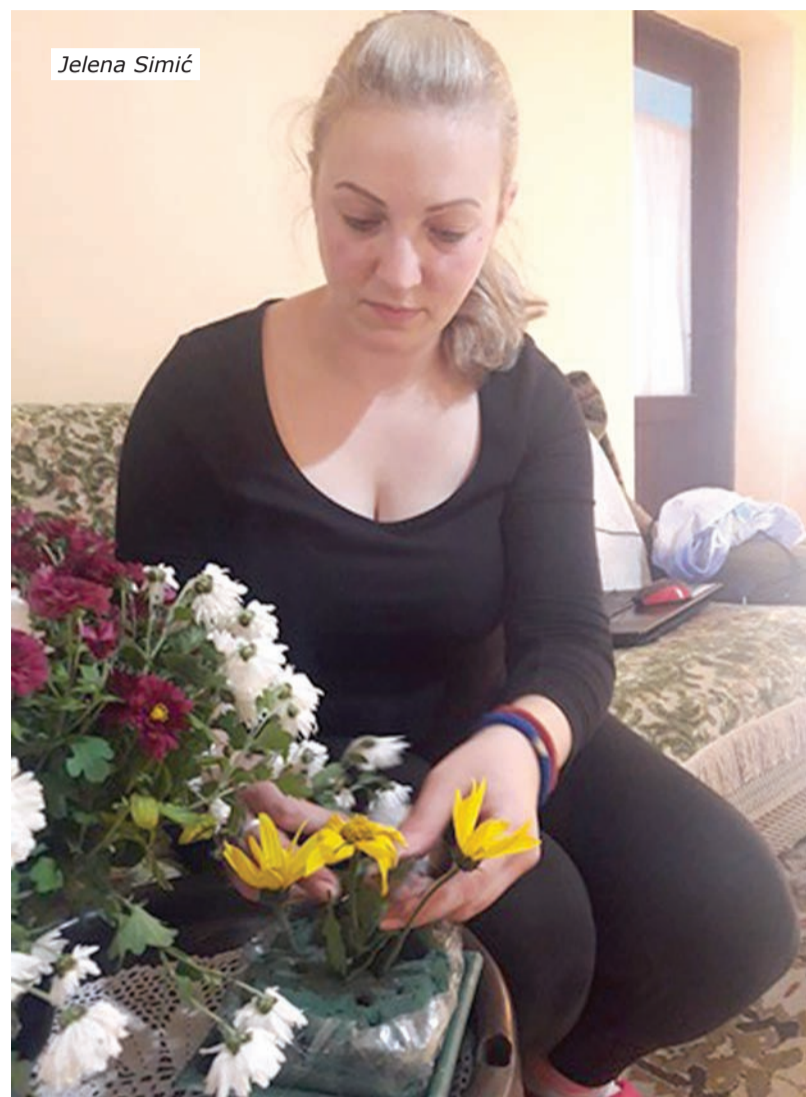
- Selo daje dovoljno mogućnosti za život i napredak. Naravno, ima ono i svojih ma- na, ali smatram da najveći broj njih dolazi ne iz samog sela, već iz neadekvatnog odnosa prema njemu. Danas se malo poznaje selo, nema mnogo namere ni da se upozna do kraja, ali to je stvar koju je želim da promenim i trudiću se da tako i bude. Ja selo volim i tu ljubav ću preneti i na druge, zaključuje Marija.

Cvet za bolje selo

Poput Radičića, svojim radom i svo- jom kreativnošću dobar primer uspa- vanim Divošanima daje i Jelena Simić koja se bavi aranžiranjem cveća. Za nju pravljenje ikebanu nije samo umetnost cveća, prilika da se zaradi, već i mogućnost da se kroz cvetno šarenilo selu ponudi nova perspektiva, drugačiji osvrt na probleme koje ima i ukaže na mogućnost njihovog pre- vazilaženja.

Jelena ima 28 godina i cvetnim hobijem bavi se gotovo čitav život. I njoj je, kao i Mariji Radičić, hobi pre- rastao u ljubav koju lepo ukrašenu i upakovanu daruje svima koji u cveću pronalaze radost, bilo da je u pitanju saksijско cveće, sušeno cveće ili pak ikebanu od sušenog ili svežeg cveća koje je Jelena najdraže.

- Sa cvećem sam čitav život, ali pre oko dve godine javila mi se želja da napravim ikebanu za Novu godinu



Jelena Simić



Ikebana za najdraže

da se organizuje praksa i da traje koliko i šest školskih časova. Ali isto tako, pored toga što bi učeni- ci gledali kako se prave aranžma- ni, trebalo bi da im bude dopušte- no i da ih sami prave. Malo smo se i razočarali kada smo videli da nam se ne dozvoljava da mnogo radimo sa cvećem, jer smo očeki- vali suprotno, dodaje ona.

Posle završene škole, iako je isčekivala i tražila, posao u stru- ci nije našla. To što trenutno radi ono što joj je, kako kaže, život namenio, ne odvaja je od prve ljubavi.

- Našla sam drugi posao, ali nikada nisam prestajla da volim cveće i stalno učim nešto novo oko aranžiranja i pravljenja ikebanu, kombinovanja cveća... Razmišljala sam i o tome kada bih danas - sutra ostala bez posla da krenem ozbiljnije da se bavim ikebanama i aranžiranjem, ali je potrebo da imaš sredstva kako bi za- počeo bilo koji posao. Kada bi bilo za- interesovanih za kupovinu, usudila bih se da se posvetim tome, ovako je to još uvek samo hobi. Kad neko poželi da ukrasi kuću, onda ja napravim ikebanu i poklonim, iskrena je Jelena.

Ona za kraj kaže da joj ovaj hobi život čini lepšim, da je zadovoljna i da će i dalje u slobodno vreme da pravi cvetne aranžmane za sebe i prijate- lje. Kaže da bi bilo dobro kada bi se osamostalila i pokrenula svoj posao, ali je isto tako svesna činjenice da su za pokretanje bilo kog posla, potrebna i velika ulaganja.

- Selo nije i ne može biti ograniče- nje za dobre ideje. To što su mi ikeba- ne hobi, ne smatram za nedostatak. Šta više, čini mi se da našim selima ne nedostaju samo deca, bolji putevi, ambulante i šta sve ne, već pre svega želja da se iz tog kruga nedostataka i zamerki izađe, da se pronađe sopstve- ni put, cvetni put kao što je ovaj moj i da se njime dođe do sopstvenog mira. Na selu ima i cveća i mira i to je nešto što će uvek trajati, bez obzira na to koliko selu bilo teško ili ne, zaključuje Jelena.

S. Lapčević



Radičići